

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Jelena Matanović

**Kompetencije učitelja u poučavanju glazbene kulture u osnovnoj
školi**

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2018.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Integrirani preddiplomski i diplomski Učiteljski studij

**KOMPETENCIJE UČITELJA U POUČAVANJU GLAZBENE
KULTURE U OSNOVNOJ ŠKOLI**

(Diplomski rad)

Predmet: Metodika glazbene kulture

Mentorica: doc. dr. sc. Mirna Marić

Studentica: Jelena Matanović

Matični broj: 0299008202

U Rijeci, srpanj, 2018.

ZAHVALA

Na samom početku želim zahvaliti svojoj profesorici i mentorici doc. dr. sc. Mirni Marić na strpljivosti i ustrajnosti za vrijeme pisanja diplomskoga rada. Usmjeravala me i odgovarala na sva pitanja i nedoumice koje su se našle na tom putu. Osim toga, zahvalna sam joj što mi je uvijek osvješčivala važnost glazbe u životu svakog djeteta te je ostavila veliki utjecaj na mene kao budućega učitelja, ne samo za vrijeme mentoriranja, nego i za vrijeme mogega fakultetskog obrazovanja. Hvala i mag.educ.philol.croat. Heleni Buljan, koja je lektorirala moj rad i na taj način učinila ga još boljim i kvalitetnijim. Također se želim zahvaliti prijateljici Margareti Hrabar koja mi je uvelike pomogla oko istraživačkog dijela diplomskog rada te ga učinila uspješnijim.

Posebno želim zahvaliti svojoj obitelji koja mi je uvijek bila velika podrška u svemu što sam činila od samih početaka svoga života, a osobito sada na kraju fakultetskog obrazovanja. Hvala im što su mi uvijek bili veliki poticaj u svemu. I na samom kraju, zahvaljujem svima onima koji su bili u mojoj neposrednoj blizini za vrijeme studiranja, bilo u suradnji u učenju ili prijateljskom razgovoru, zajednički provedenom vremenu i druženju ili kao velika podrška koja je bila ključna. Hvala svima!

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Student/ica:

(potpis)

SAŽETAK

Oduvijek je glazba bila sastavni dio života svakog čovjeka i njegove kulture. Dijete već prenatalno reagira na glazbu, a kroz odrastanje se kod djece razvija interes i povećava osjećaj za glazbene sadržaje. Kako na razvoj dječjih glazbenih sposobnosti najviše utječe sredina u kojoj ono odrasta, potrebno je da osobe s kojima dijete neposredno komunicira posjeduju razvijene glazbene kompetencije. Uz roditelje to su ponajprije odgojitelji i učitelji. Ovim diplomskim radom želi se prikazati važnost glazbe u životu djeteta i primjene glazbe u razrednoj nastavi te važnost kompetencija učitelja u poučavanju glazbene kulture kako bi se unaprijedio odgojno – obrazovni sustav unutar glazbenog područja. U provedenom istraživanju sudjelovalo je 60 studenata treće i četvrte godine Učiteljskog fakulteta u Rijeci te 76 učitelja razredne nastave s područja Rijeke. Za procjenu stavova učitelja korišten je *Anketni upitnik procjene interesa učitelja o kompetencijama u poučavanju glazbene kulture u razrednoj nastavi*, a za procjenu stavova studenata *Anketni upitnik procjene stavova o glazbenim kompetencijama koje stječu tijekom školovanja na Učiteljskom studiju uključujući procjenu glazbenih kompetencija učitelja*. Studenti i učitelji smatraju važnima glazbene kompetencije, kao i samu glazbu u nastavnom procesu, ali upozoravaju na nedostatke u formalnom obrazovanju učitelja za poučavanje glazbene kulture. Kvantitativnom analizom utvrđene su razlike u mišljenjima o kompetentnosti učitelja između procjene studenata i samoprocjene učitelja njihovih vlastitih kompetencija.

Ključne riječi: glazba, glazbena kultura, glazbene kompetencije učitelja razredne nastave.

ABSTRACT

Music has always been an essential part of human life and culture. Children react to music even before birth, and they develop interest and appreciation of musical content throughout their lives. Since the environment in which a child grows up has the strongest influence on the development of the child's musical aptitude, people who surround the child directly should possess a degree of musical competence. Those people are the child's parents, but also teachers and educators.

The aim of this thesis is to present the importance of music in children's lives and its use in elementary school education, as well as the significance of competent teaching in Music classes – in order to improve educational practice within the musical field of work. The research comprised 60 students in the junior and senior years of the Faculty of Teacher Education in Rijeka, along with 76 primary teachers from the region. A *Questionnaire on the Teacher's Assessment of Competences in Teaching Music in Primary School* has been used to measure teachers' standpoints on the matter, and a *Questionnaire on the Student's Assessment of (Personal) Competences in Teaching Music Gained during Training in the Faculty of Teacher Education* served to assess students' viewpoints. Both students and teachers recognize the value of musical competence and music itself in an educational context, but they warn against the failings in teachers' formal learning regarding teaching of Music. Quantitative analysis indicates differences in the views on teacher's competences between students and teachers.

Keywords: music, Music class, musical competences of primary teachers.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. GLAZBA U OSNOVNOŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU	2
2.1. Glazbena kultura u Nastavnome planu i programu	3
2.1.1. Pjevanje.....	5
2.1.2. Sviranje	7
2.1.3. Slušanje.....	8
2.1.4. Glazbena kreativnost.....	9
2.2. Glazbena kultura i umjetnost u Nacionalnom okvirnom kurikulumu	9
2.3. Glazba u učionici.....	12
3. UTJECAJ GLAZBE NA UČENIKA.....	16
4. PRISUTNOST TRADICIJSKE GLAZBE U PLANU I PROGRAMU NASTAVE GLAZBENE KULTURE.....	20
5. KOMPETENCIJE UČITELJA	23
5.1. Glazbene kompetencije učitelja	23
5.2. Glazbene kompetencije stečene na studiju.....	25
6. ULOGA UČITELJA U NASTAVI GLAZBENE KULTURE.....	28
6.1. Poželjne osobine učitelja za kvalitetno upravljanje razrednom zajednicom.....	29
6.2. Glazbene kompetencije učitelja i razvijanje znanja i stjecanje vještina kod učenika.....	33
6.2.1. Dosadašnje iskustvo u nastavi Glazbene kulture.....	35
7. METODA.	39
7.1. Cilj i svrha istraživanja.....	39
7.2. Hipoteze istraživanja.....	39
7.3. Uzorak.....	40
7.4. Mjerni instrument.....	42
7.5. Postupak	43
7.6. Rezultati i diskusija	44
8. ZAKLJUČAK.....	65

9. LITERATURA	67
10. PRILOZI.....	71

1. UVOD

Tema ovog diplomskog rada jest *Kompetencije učitelja u poučavanju glazbene kulture u osnovnoj školi*. Obzirom na važnu ulogu glazbe u svakodnevnom, pa i obrazovnom životu, postoji potreba za istraživanjem glazbenih kompetencija u odgojno-obrazovnom sustavu. Istraživanjem se želi utvrditi razina stečenih kompetencija učitelja te metode izvođenja nastave Glazbene kulture s ciljem unaprjeđenja istih u odgojno-obrazovnim institucijama. Anketnim upitnikom ispitani su stavovi učitelja razredne nastave i studenata Učiteljskog fakulteta o važnosti glazbe, glazbenim kompetencijama učitelja te stjecanja istih kroz formalno obrazovanje. Jedna od važnih karakteristika anketnog upitnika jest procjena glazbenih kompetencija učitelja od strane studenata, ali i samoprocjena glazbenih kompetencija učitelja. Kroz anketiranje studenata dobiveni su stavovi prema učiteljskom studiju i zastupljenosti glazbenih predmeta potrebnih za stjecanje glazbenih kompetencija te njihov stav o primjenjivosti metoda rada učitelja u području glazbene kulture u radu s učenicima u osnovnoj školi.

Struktura rada sastoji se od dva djela; teorijskog i empirijskog. U teorijskom djelu izneseni su osnovni teorijski koncepti o glazbi u osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju, o utjecaju glazbe na učenika, tradicijskoj glazbi u nastavnome planu i programu u nastavi Glazbene kulture, kompetencijama učitelja te o ulozi učitelja u nastavi Glazbene kulture. Empirijski dio odnosi se na istraživanje i izučavanje glazbenih kompetencija učitelja u osnovnoj školi te se u drugom dijelu nalaze detaljni rezultati istraživanja.

2. GLAZBA U OSNOVNOŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Glazba je vrlo važna u životu svakog čovjeka, a osobito kod djece jer je povezana uz njihov psihofizički razvoj. Dijete od najmlađe dobi uživa u pjevanju i slušanju glazbe. Unatoč slabom razumijevanju onoga što čuje, uživa u ritmičkim zvukovima dječjih pjesama i uspavanki. Već se od najranijeg djetinjstva pojedini psihički procesi razvijaju istovremeno, kao dio jedinstvenog psihičkog života koji je od velike važnosti upravo u prvim godinama školovanja, kada je glazbeni odgoj sastavni dio estetskog i odgoja uopće. Glazbenim se odgojem kod djece teži razvijanju smisla i osjećaja za lijepo te postavljanja temelja za razvijanje njihova vlastitog glazbenog ukusa. U osnovnoškolskoj dobi djeteta, glazba se poučava u smjeru ohrabrivanja, osnaživanja i pozitivnog učinka na dijete.¹

Kako bi se poboljšao učinak poučavanja glazbe u odgojno-obrazovnim ustanovama, teži se za mogućnostima kvalitetnog pristupa i realizacije nastave Glazbene kulture, ponajprije primjenom suvremene nastave. Suvremena nastava promatra dijete kao cjelovitu osobu te ga poučava i odgaja neposrednim iskustvom, a u praktičnom životu primjenjuje kreativan način kako bi se kod djeteta pobudile pozitivne osobine, doživljaji i volja za muziciranjem.² Nastava Glazbene kulture u osnovnim školama svojim sadržajem i aktivnostima značajno pridonosi cjelokupnom razvoju djeteta. Različito osmišljenim aktivnostima omogućeno je razvijanje sposobnosti izražavanja zvukovnim sredstvima (glasom ili glazbalima), razvijanje osjetljivosti na različite mogućnosti glazbenog izražavanja, postupno upoznavanje izvjesnog broja vrijednih glazbenih ostvaraja i stjecanje potrebe za daljnjim samostalnim upoznavanjem glazbenih djela s područja narodnog i umjetničkog stvaralaštva. Jasno je kako glazba, jednako kao i ostala umjetnička područja, zauzima

¹ Manasteriotti, V. (1981). *Prvi susreti djeteta s muzikom*. Zagreb: Školska knjiga.

² Balić, V. i Radica, D. (2015). *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 4*. Split: Umjetnička akademija u Splitu.

važno mjesto u općem odgoju i obrazovanju, kako bi svaki pojedinac imao priliku za kvalitetan, skladan i cjelovit razvoj.³

2.1. Glazbena kultura u Nastavnome planu i programu

Glazbeni odgoj jedno je od najstarijih odgojnih područja. Kroz određena razdoblja u povijesti, mijenjala su se i shvaćanja o značenju glazbe za odgoj i obrazovanje. Težeći k suvremenom poučavanju, u Hrvatskoj se od školske godine 2006./07. nastava Glazbene kulture izvodi prema novom nastavnome planu i programu, dokumentu kojim je propisan broj nastavnih sati po predmetima i razredima te opseg, dubina i redoslijed nastavnih sadržaja.⁴ „*Drugim riječima, nastavni program propisuje konkretne sadržaje pojedinoga nastavnog predmeta. On je konkretizacija nastavnog plana. Nastavni plan iskazan je u obliku tabelarnog pregleda, a nastavni program izložen tekstualno na većem broju stranica. Realizacija nastavnog programa završava provjerom usvojenosti sadržaja.*“⁵

Prema nastavnome planu, nastava Glazbene kulture održava se jednom tjedno, u trajanju od 45 minuta, što znači da se u jednoj školskoj godini održi po 35 sati glazbene kulture od prvog do osmog razreda. Učitelj razredne nastave predaje učenicima od prvog do trećeg razreda osnovne škole, a od četvrtog razreda nastavu najčešće preuzima nastavnik glazbe koji je stručan u području koje predaje.⁶ Dva su temeljna načela prožeta kroz nastavu Glazbene kulture. Prvo je psihološko, dok je drugo kulturno-estetsko načelo. Psihološko načelo u obzir uzima činjenicu da učenici vole glazbu te se njome žele aktivno baviti. Potrebno je udovoljiti želji učenika da se aktivno bave glazbom jer škola nije samo mjesto koje učenika priprema za život, nego i jest njegov život te je važno djelovati u skladu s osnovnim psihološkim

³ *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.

⁴ Svalina, V. (2015). Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe. *Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku.*

⁵ Agencija za odgoj i obrazovanje. Pribavljeno: 23.6.2018.
http://www.azoo.hr/images/izdanja/nastava_povijesti/03.html

⁶ Šulentić Begić, J. i Špoljarić, B. (2011). Glazbene aktivnosti u okviru neglazbenih predmeta u prva tri razreda osnovne škole. *Napredak – časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 152(3-4), 447-462.

potrebama određenog razvojnog perioda. Kulturno – estetsko načelo proizlazi iz činjenice da nastava glazbe učenika priprema za život, osposobljavajući ga kao kompetentnog korisnika glazbe. S obzirom na inovativnosti u glazbenoj industriji koje omogućavaju brzu i jednostavnu dostupnost svim glazbenim žanrovima i vrstama, djeca su danas dovedena u situaciju samostalnog odabira glazbe za što najčešće nisu pripremljena. Uloga učitelja i njegove kompetencije u ispunjavanju ciljeva nastave Glazbene kulture time su još zahtjevnije i složenije. Učitelj kroz dobro osmišljen program nastave Glazbene kulture uvodi učenika u svijet glazbe, upoznaje ga s osnovnim elementima glazbenoga jezika, razvija glazbenu kreativnost i kritičko mišljenje te s učenikom usvaja vrijednosne mjere za procjenu valjanosti glazbe. Osim postavljenog cilja, važno je osvrnuti se i na postavljene zadaće nastave Glazbene kulture. Prva je zadaća predmeta Glazbena kultura upoznati učenika s različitim glazbenim djelima interpretirajući skladbe metodički vođenim slušanjem, kojem je zadaća stvoriti aktivnog slušatelja i kod učenika razvijati glazbene sposobnosti, pjevanje i sviranje te osjećaj za lijepo u glazbi, odnosno osjećaj za glazbeni ukus. Posljednja zadaća pjevanja i sviranja nije fokusirana na samo učenje pjesme ili određenog glazbenog komada. Aktivnosti pjevanja i sviranja utječu na psihofizički razvoj učenika.⁷

Kako bi se ostvarili postavljeni ciljevi i zadaće, važno je stvoriti ugodno razredno ozračje. Glazba je idealno područje za stvaranje ugodne klime i povezanosti u razrednoj zajednici te potiče pozitivne emocije kod učenika. Nastava glazbe sastoji se od ugodnih, ali konstruktivnih aktivnosti, koje ne opterećuju učenika, nego ga opuštaju. Na taj se način učenici prepuštaju dobrobiti djelovanja glazbe te slobodno i otvoreno razgovaraju s učiteljem iznoseći svoje doživljaje i mišljenja. Prema Nastavnome planu i programu, razgovor je jedna od temeljnih metoda rada koju učitelj koristi na nastavi Glazbene kulture. Nastava Glazbene kulture u središte pozornosti stavlja učenikovu glazbenu aktivnost kojom poboljšava njegove glazbene sposobnosti i razvija glazbenu senzibilnost. To nam govori da je u nastavi glazbe važniji proces od samih ishoda. Naime u činu pjevanja, sviranja ili pak slušanja,

⁷ *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb

učenik doživljava i uči glazbu. Na taj se način obogaćuje učenikov osjećajni svijet te se izoštrava njegov umjetnički senzibilitet.⁸

Program nastave Glazbene kulture je otvoren, što znači da učitelj uz obavezne sadržaje, ima slobodu sam oblikovati dio nastave uzimajući u obzir učenikove želje i mogućnosti. Područja na kojima se temelji nastava Glazbene kulture u prva tri razreda su pjevanje, sviranje, slušanje glazbe te elementi glazbene kreativnosti.⁹ U nastavku slijedi opis područja nastave Glazbene kulture.

2.1.1. Pjevanje

Pjevanje je najelementarniji, najspontaniji i najprirodniji način glazbenog ponašanja čovjeka. Kroz povijest, pjevanju pridaju veliku važnost te je oduvijek prisutno u nastavi, za razliku od drugih područja glazbene kulture. Predmet Glazbena kultura stoljećima se nazivao Pjevanje, stoga ne čudi činjenica da se u prošlosti nastava često svodila samo na pjevanje.¹⁰

Danas u nastavi Glazbene kulture u prva tri razreda osnovne škole, učenici uče pjevati po sluhu. Pjevanje po sluhu sadrži dva dijela koja nazivamo pripremni dio i dio obrade pjesme. U pripremnom se dijelu različitim aktivnostima stvara početni doživljaj i motivacija o pjesmi koja će se obrađivati, primjerice igrama, razgovorom, slušanjem glazbe. Obrada pjesme po sluhu kreće sa čitanjem pjesme i sagledavanjem strukture stihoa te podjelom pjesme na fraze. Kada je to učinjeno, učitelj pjeva frazu po frazu, a učenici ponavljaju otpjevanu frazu nakon učitelja. Kada se kitica pjesme nauči po frazama, pjeva se u cijelosti uz instrumentalnu pratnju. Nakon što se utvrdi kitica, učenici uz pratnju učitelja izvode pjesmu u cijelosti prema određenim zadacima. U prvom se razredu frazira svaka kitica pojedinačno.¹¹

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ Vidulin-Orbanić, S. i Terzić, V. (2012). Polazište i pristup pjevanju u općeobrazovnoj školi. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 18(2), 137-156.

¹¹ Ećimović, R. i Kršek I. (1986). *Priručnik za nastavnika uz udžbenik „Radost u glazbi“*. Zagreb: Školska knjiga.

Pjevanje je važan element nastave glazbene kulture i uvelike doprinosi razvoju glazbenih sposobnosti učenika, odnosno njegova glazbenog sluha, osjećaja za ritam i glazbenog pamćenja.¹² Aktivnost pjevanja često se koristi u nižim razredima, radi pozitivnog prihvaćanja od strane učenika mlađe školske dobi. Pjevanje predstavlja aktivnosti samostalno vokalnog izražavanja glazbe te uz instrumentalnu pratnju koje učenik može izvoditi individualno, ali i u razrednoj zajednici, kroz različite grupne zadatke. Aktivnosti unutar ove domene za učenika znače jedinstveno iskustvo prenošenja osjećaja, misli, stavova, a pri tome se oblikuju te razvijaju kreativne osobine i sposobnosti. Aktivnost pjevanja predstavlja kreativno stvaralačko iskustvo za učenike, koje potiče njihovu intrinzičnu motivaciju, razvoj samopouzdanja i socijalnih vještina.¹³

Rezultati istraživanja koje je provela autorica Šulentić Begić (2009.) govore kako je pjevanje najomiljenija aktivnost učenicima na nastavi Glazbene kulture. Također tvrdi kako učitelji i učiteljice razredne nastave posjeduju kompetencije za izvođenje aktivnosti pjevanja koja se odvija u nastavi Glazbene kulture, za razliku od aktivnosti glazbenog opismenjavanja za što ne posjeduju kompetencije. Nastavni program donosi prijedlog pjesama za svaki razred i obrazovna postignuća za svako područje pa tako i pjevanje. Kao što je već spomenuto, olakšavajuća okolnost učitelju je sloboda odabira popisa pjesama koje će izvoditi s učenicima. Osim predloženih pjesama, poželjno je da učitelj odabire i dječje popularne pjesme jer su takve omiljene među djecom, pritom osluškujući želje učenika. Prilikom pravilnog odabira pjesama, učitelj razvija i potiče kvalitetan razvoj glazbenoga ukusa kod učenika. Od učenika se tijekom pjevanja očekuje umjetničko pjevanje koje je ponekad nerealno očekivati. Bez obzira na to, učitelj treba svoje učenike pripremati i učiti lijepom pjevanju, točnom intoniranju i jasnoj artikulaciji ili izgovaranju teksta. Lijepo pjevanje postiže se navikavanjem učenika na pravilno sjedenje i disanje, čime se postiže prvi korak potreban za točno intoniranje. Svaki učitelj razredne nastave trebao bi instrumentom pratiti vlastito pjevanje te pjevanje učenika koji s njim

¹² Vidulin-Orbanić, S. i Terzić, V. (2012). Polazište i pristup pjevanju u općeobrazovnoj školi. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 18(2), 137-156.

¹³ Ibid.

sudjeluju u zajedničkom glazbovanju. Nosači zvuka omogućuju učenicima da se kod kuće prisjete naučenih pjesama u školi, a ne da se koriste na nastavi prilikom pjevanja i učenja pjesme po sluhu.¹⁴

2.1.2. Sviranje

Sviranje se u prvim razredima realizira na jednostavnim instrumentima kao što su ritamske i melodijske udaraljke. Takvi su instrumenti najprikladniji jer ne očekuju od učenika složeno tehničko znanje, a dio su Orffovog instrumentarija, poput bubnjeva, štapića, čineli, trianglera i zvečki.¹⁵ Nastavnim područjem sviranja, poglavito kod mlađe djece, u školskoj se dobi razvija osjećaj ritma, metra kao i precizne koordinacije te suradnje među učenicima. Važno je istaknuti da za izvedbu uspješne nastave sviranja, učenike prethodno treba zainteresirati, motivirati i kvalitetno pripremiti kako ne bi došlo do nepotrebnog „nereda“ i buke. Cilj sviranja nije odlično izvođenje glazbenog dijela na određenom glazbalu, nego učiniti učenike aktivnim sudionicima nastavnog procesa Glazbene kulture.¹⁶ Iako je sviranje prvenstveno nastavno područje Glazbene kulture, možemo ga sagledati i iz drugog spektra. Druga vrsta sviranja predstavlja sviranje na određenom instrumentu, poput glasovira ili gitare, kojim se učitelj služi u nastavi kako bi pratio vlastito pjevanje i pjevanje učenika prilikom učenja pjesme po sluhu. U primarnom odgoju i obrazovanju sviranje bi trebao provoditi svaki učitelj s obzirom da se za vrijeme studija stječu posebna glazbena znanja i vještine potrebna za sviranje instrumenta.¹⁷

¹⁴ Šulentić Begić, J. i Radičević, B. (2010). Pjevanje u prvim trima razredima osnovne škole. *Život i škola*, 56(24), 243-252.

¹⁵ Ećimović, R. i Kršek I. (1986). *Priručnik za nastavnika uz udžbenik „Radost u glazbi“*. Zagreb: Školska knjiga.

¹⁶ Šulentić Begić, J. (2013). Kompetencije učitelja primarnog obrazovanja za poučavanje glazbe. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 59(29), 252-269.

¹⁷ Šulentić Begić, J. (2013). Kompetencije učitelja primarnog obrazovanja za poučavanje glazbe. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 59(29), 252-269.

2.1.3. *Slušanje*

Slušanje skladbe je aktivnost koja je podijeljena u tri dijela. U prvom ili uvodnom dijelu, važno je stvoriti raspoloženje i atmosferu za slušanje skladbe. Slijedi doživljaj glazbenog djela, nakon što se učenici prvi puta susretnu sa skladbom. Na kraju, nakon većeg broj slušanja skladbe, slijedi razgovor o učeničkim dojmovima i doživljaju skladbe te interpretacija glazbenog djela, odnosno definiranje izvođača, karaktera skladbe, kretanja melodije i ostalim odrednicama glazbenog djela.¹⁸ Slušanje glazbe jedno je od područja glazbene kulture koje kod učenika razvija sposobnost slušne koncentracije, ali i omogućuje prepoznavanje zvukova te različitih boja glasova i glazbala. Osim toga, slušanjem glazbe učenici razvijaju sposobnosti kvalitetne analize odslušanog djela i na taj način uspostavljaju osnovne estetske kriterije vrjednovanja glazbe.¹⁹ Aktivnim procesom slušanja učenici zapravo analiziraju, opažaju glazbene sastavnice kao i oblikovanje glazbenog djela te na taj način razlikuju izvođače te izvođačke sastave. Susret s umjetničkim djelom, neovisno radi li se o izravnom ili neizravnom, predstavlja za učenika vrlo jedinstven doživljaj koji proširuje njegovu osjetilnu te emocionalnu spoznaju. Napominje se kako slušanje glazbe mora biti aktivno. Samim time jasno je kako učitelj mora pronaći ono djelo koje će privući učenikovu pažnju i koje je u skladu s učenikovim senzibilitetu. Svaku skladbu je potrebno slušati više puta kako bi se dobio pravi doživljaj, razumijevanje te upamćivanje. Učenicima je omogućeno slobodno razgovaranje od odslušanoj skladbi kako bi se stvorila ugodna atmosfera, ali i promišljanje o glazbenom djelu. Na taj način učenik razvija svoje kritičko mišljenje o glazbi. Naposljetku, važno je istaknuti kako zadani zadaci, prilikom slušanja skladbe, moraju biti prilagođeni dobi učenika. Naglašava se kako je prilikom slušanja potrebno voditi računa o trajanju skladbe, zbog ograničenja dječje pažnje. Za vođenje aktivnosti slušanja ne traži se strogi stručno - glazbeni pristup.²⁰

¹⁸ Ećimović, R. i Kršek I. (1986). *Priručnik za nastavnika uz udžbenik „Radost u glazbi“*. Zagreb: Školska knjiga.

¹⁹ *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.

²⁰ Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2015a). Otvoreni model nastave glazbe u razrednoj nastavi. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 64(1), 112-130.

2.1.4. Glazbena kreativnost

Glazbeno stvaralaštvo ostvaruje se nastavnim područjem elemenata glazbene kreativnosti. Na primarnom se stupnju odgoja i obrazovanja glazbenim stvaralaštvom žele izoštriti pojedine glazbene sposobnosti kao što su intonacija te ritam, razviti senzibilitet za glazbu i ono najvažnije, potaknuti maštovitost glazbenog izraza, ali i razvijati samopouzdanje kod učenika pri iznošenju novih ideja. Smisao je glazbenog stvaralaštva otkrivanje novog svijeta koje ima spoznajnu vrijednost. Samim time stvaralaštvo označava stvaranje nečeg novog kao što je umjetničko djelo. Dječje glazbeno stvaralaštvo potiče samostalno stvaranje te sposobnosti improvizacije, razvijanje osjećaja za zakonitost glazbenog kretanja, kao i smisao za ritamsko te melodijsko kretanje, razvijanje smisla za adekvatno ritmiziranje te melodijsko oblikovanje.²¹ Razvijanjem i poticanjem stvaralačkog procesa, utječemo na spoznajno-vrijednosni aspekt svakog pojedinca, mogućnost njihovog osobnog rasta te na promicanje kulture življenja kao i važnosti cjeloživotnog učenja i stvaranja.²²

2.2. Glazbena kultura i umjetnost u Nacionalnom okvirnom kurikulumu

Kurikulum predstavlja jedan od temeljnih dokumenata u odgojno-obrazovnom sustavu, a njegovo ishodište riječi leži u latinskoj riječi *curriculum*, što se prevodi kao tijek ili slijed. Upravo to i podrazumijeva kurikulum, cjeloviti tijek procesa u odgoju i obrazovanju. Na temelju rezultata dosadašnjih analiza i istraživanja, uočeno je kako su odgojno – obrazovnom sustavu Republike Hrvatske potrebne temeljite promjene koje prate razvoj suvremenog društva i obrazovanja te je s tim ciljem pokrenuta izrada nacionalnog kurikuluma. Na temelju navedenih rezultata istraživanja može se zaključiti da nije postignuta kvaliteta obrazovanja koja je primjerena potrebama pojedinaca, točnije zahtjevima razvoja suvremenog društva. Kako bi se unaprijedio odgoj i obrazovanje, krenulo se u izradu nacionalnog

²¹Ibid

²² Dubovicki, S., Svalina, V. i Proleta, J. (2015). Izvannastavne glazbene aktivnosti u školskim kurikulumima. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 63(4), 553-578.

kurikuluma.²³ „Nacionalni okvirni kurikulum (NOK) je temeljni razvojni i odgojno-obrazovni dokument koji na nacionalnoj razini donosi opće ciljeve odgoja i obrazovanja, određuje ishode učenja po završetku određenih ciklusa obrazovanja (od predškolskog odgoja do završetka srednjoškolskog obrazovanja), što i kako učenici trebaju učiti, te kako se prati i vrednuje kvaliteta postignuća i rada škola. Dokument također određuje odgojno-obrazovna područja iz kojih proizlaze predmetni kurikulumi i moduli kao njihovi dijelovi, te školski kurikulum.“²⁴ Glavno i temeljno obilježje kurikuluma je popis ishoda i kompetencija. Ishodi predstavljaju nove vještine koje učenik nakon završenog i položenog programa može prezentirati te ih primijeniti u svakodnevnicu. Upravo iz tog razloga razrada kurikuluma jest opsežan i složen posao jer se težište ne nalazi na sadržaju koje se poučava, nego na učinku koji proizlazi iz njega.²⁵ Kurikulum je usmjeren na učenika i njegove interese i sposobnosti. Prioritet kurikuluma jest prepoznati i razvijati potencijale svakog djeteta, u ovom slučaju glazbenih.

Nacionalni okvirni kurikulum određuje sedam odgojno – obrazovnih područja: jezično-komunikacijsko, matematičko, prirodoslovno, tehničko i informatičko, društveno-humanističko, umjetničko te tjelesno i zdravstveno. Područje Glazbene kulture pripada umjetničkom području. Svrha je umjetničkoga područja osposobiti učenike za shvaćanje umjetnosti i poticanje na aktivno sudjelovanje na umjetničkim aktivnostima. Također se želi motivirati učenike za učenje različitih umjetničkih sadržaja i poimanje sebe i svijeta pomoću umjetničkih djela te dijeljenje osjećaja, iskustava, ideja stvaralaštvom.²⁶

„U okviru glazbenoga područja (Glazbena kultura i umjetnost) kurikulumom se predviđa razvijanje zanimanja, estetskoga iskustva, osjetljivosti i kritičnosti za

²³ Svalina, V. (2015). Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe. *Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku.*

²⁴ Agencija za odgoj i obrazovanje. Pribavljeno: 23.6.2018.
http://www.azoo.hr/images/izdanja/nastava_povijesti/03.html

²⁵ Ibid.

²⁶ Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2010). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.

*glazbenu umjetnost opažanjem i doživljavanjem glazbene umjetnosti i stvaralaštva, ovladavanje sastavnicama glazbene umjetnosti i stvaralaštva, sudjelovanje u glazbenim aktivnostima, izražavanje glazbenom umjetnošću i stvaralaštvom, upoznavanje i vrjednovanje umjetničkih glazbenih djela različitih stilskih razdoblja, razumijevanje i vrednovanje glazbene umjetnosti i stvaralaštva, komunikacija, socijalizacija i suradnja glazbenim doživljajem i izrazom.*²⁷ Cilj umjetničkog područja te očekivanja učeničkih postignuća za glazbenu kulturu i umjetnost svakako je razviti zanimanje, estetsku osjetljivost te kritičnost za glazbenu umjetnost, usvojiti temeljna znanja, ali i pozitivan odnos prema hrvatskoj kulturi vezanoj uz glazbenu umjetnost, upoznati te vrednovati umjetnička djela različitih stilskih razdoblja, razviti opažanje pomoću više osjetila, koncentraciju kao i sklonosti, radoznalost te spontanost i samostalnost. Također je cilj razviti praktično-radne vještine te kulturu rada i pozitivan stav te skrb za estetiku i kulturu životne okoline, ali i aktivno sudjelovati u kulturnom životu zajednice. Učenje te proučavanje predmeta glazbene kulture mora biti u sukladnosti sa suvremenim spoznajama, kretanjima koje upućuju na otvorenost kao i na prilagodljivost procesa učenja te poučavanja, didaktički te metodički pluralizam, istraživačko, projektno te individualizirano učenje. Suvremeno poučavanje svakako uključuje i elemente građanskog te interkulturalnog odgoja. Glazbena kultura djeluje i temelji se na pet načela, odnosno na antropološko, psihološko, kulturno - estetsko, interkulturalno te sinkronično. Upravo u navedenim načelima uočava se važnost poučavanja glazbene kulture.²⁸

Umjetničkim područjem želi se potaknuti učenike na senzibilizaciju za kulturu i njezina događanja i to u široj društvenoj zajednici. Smatra se kako je umjetničko područje u međupovezanosti s ostalim odgojno-obrazovnim područjima, a podijeljeno je u šest polja. Prvo se polje sjedinjuje i odnosi na zajedničke i sukladne djelatnosti u poljima obuhvaćenim umjetničkim područjem, dok se

²⁷ Svalina, V. (2015:35). Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe. *Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku.*

²⁸ Svalina, V. (2015). Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe. *Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku.*

posljednjih pet polja odnosi na zasebne vrste umjetničkoga izraza i učeničkoga stvaralaštva. Također umjetničko područje podijeljeno je kroz četiri ciklusa Nacionalnog okvirnog kurikulumu gdje se nalaze ishodi učenja koje će učenici ispuniti za umjetnička područja: aktivno opažanje i razumijevanje svijeta umjetnosti te sudjelovanje učenika u umjetničkom odgoju i stvaralaštvu, vizualne umjetnosti i dizajn, filmska i medijska kultura i umjetnost, dramska kultura i umjetnost, umjetnost pokreta i plesa te glazbena kultura i umjetnost o kojoj se govori. Svako područje ima svoje ishode, a očekivanja stavljena pred učenika po obrazovnim ciklusima, grupirana su prema sljedećim točkama, isto za svako umjetničko područje pa tako i glazbenu kulturu i umjetnost:

„1. Opažanje i doživljavanje umjetničkog stvaralaštva i aktivnosti te estetskih vrijednosti (percepcija i recepcija)

2. Sudjelovanje u umjetničkom stvaralaštvu i aktivnostima (stvaranju ili produkciji te izvođenju ili reprodukciji)

3. Komunikacija, socijalizacija i suradnja umjetnošću, dizajnom i medijima

4. Razumijevanje i vrednovanje umjetničkoga stvaralaštva i aktivnosti“²⁹

2.3. Glazba u učionici

Prema Nastavnom planu i programu, nastava Glazbene kulture održava se u tjednu jedan nastavni sat. S obzirom da predmetni model nastave nije primjeren učenicima razredne nastave, poželjno je svakodnevno izvoditi glazbene aktivnosti s učenicima u nastavnom procesu.³⁰ Zašto je važno učestalo provoditi glazbene aktivnosti s učenicima i na koji način glazba pomaže učenicima, ali i učitelju u učionici navodi Ian Gilbert u predgovoru knjige Nine Jackson, *Mala knjiga glazbe za učionicu*:

„1. Pomaže učenicima da dođu u mentalno stanje pogodno za učenje

²⁹ Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2010:156-157). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.

³⁰ Šulentić Begić, J. (2014). Glazbene igre u primarnom obrazovanju. U Škojo, T.(ur.) *Umjetnik kao pedagog pred izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja*, 156-157.

2. Pomaže učitelju da dođu u mentalno stanje pogodno za poučavanje
3. Djeluje kao sidrište - izravan je most do osjećaja i emocija u koje možete uroniti naprosto puštanjem teme iz Ratova zvijezda ili Indiana Jonesa ili pak (u društvu s kolegama) teme iz televizijske serije Grange Hill.
4. Pokazalo se da je glazba vrlo učinkovita u tzv. ubrzanom učenju, i to osobito barokna glazba.
5. Učenike glazba može smiriti ako su još živahni stigli na nastavu s velikog odmora ili s uzbudljivog sata glume.
6. Može "oživiti" učenike koji na nastavu dođu za nijansu premirni ili preumorni, recimo, kada se u ponedjeljak ujutro vrate u školu ili pak s lošeg sata glume.
7. Pomaže motivaciji, izvrsna je kada treba proslaviti dobro odrađen posao ili dobro vladanje.
8. Širi vidike i horizonte - world music primjerice dokazuje da na svijetu postoji više vrsta glazbe od one koju izvodi Britney Spears.
9. Može dobro iskoristiti dječje sklonosti i vrijednosti - s obzirom na to da su kultura mladih i glazba bliski saveznici.
10. Pomaže pamćenju.
11. Glazba koju volimo, kao što to čini pticama pjevicama, uzrokuje otpuštanje dopamina, najbolje neurokemikalije za učenje i dobro raspoloženje. “³¹

Osim provođenja glazbe unutar predmeta Glazbene kulture, autorica knjige „Mala knjiga glazbe za učionicu“ donosi neke korisne ideje i savjete o dobrobiti glazbe u nastavnome procesu. Autorica Nina Jackson također je učiteljica razredne nastave i u svom radu kroz različite aktivnosti i na različite načine koristi glazbu. Osim toga svojim je istraživanjem utvrdila da postoji određena povezanost između glazbe i uma. Stoga savjetuje korištenje glazbe za poboljšanje poučavanja i učenja.

³¹ Jackson, N. (2009:XI). *Mala knjiga glazbe za učionicu*. Zagreb: Ostvarenje d.o.o.

Autorica tvrdi da za kvalitetno učenje, bolje pamćenje i koncentraciju treba slušati određene skladbe. Kako bi zvučni valovi potaknuli moždane valove i poboljšali funkciju pamćenja, potrebno je odabrati dobar glazbeni isječak i to u rasponu od 80 do 120 bpm. Važno je da učitelj objasni gradivo bez glazbene pratnje, a nakon što uključi glazbu, učenici prate oblik glazbe. Tijekom ponovnog puštanja skladbe učenici rade svoj zadatak, a nakon što učitelj nanovo uključi glazbu, provjerava naučeno gradivo. Sljedeći sat potrebno je ponovno pustiti skladbu kako bi se naučeno gradivo povezalo sa slušanim primjerkom. U većini slučajeva učenici su se prisjetili gradiva koje su prethodno učili. Osim za bolje pamćenje, autorica savjetuje korištenje glazbe i za koncentraciju, odnosno bolju disciplinu u razredu.³² Svakako se preporuča da učitelji glazbene aktivnosti izvode i u okviru ostalih predmeta, ne pridržavajući se strogo rasporeda. Razlog tome je širok spektar mogućnosti korištenja glazbenih aktivnosti, za relaksaciju, koncentraciju te učinkoviti prijelaz iz jednog područja u drugo. Također učitelj razredne nastave bi trebao što manje koristiti predmetni model koji u globalu nije primjeren učenicima mlađe školske dobi. Dijete u tim godinama ne razmišlja i ne promatra svijet oko sebe sa stajališta određenog predmeta, nego kao cjelinu. Zato je važno kombinirati i uputno je napustiti predmetni oblik te uključiti glazbu i glazbene aktivnosti u neglazbene situacije. Na taj se način kod djece razvijaju intelektualne sposobnosti, poput zaključivanja, analiziranja, pamćenja, razumijevanja i slično. Također glazba se može koristiti kao pomoć u razvijanju motoričkih sposobnosti. Prisutnost glazbe u učionici donosi razinu zanimljivosti i raznovrsnosti nastave.³³ Tako primjerice, svojim istraživanjem, autorice Radičević i Šulentić Begić donose podatak kako se glazbene aktivnosti u popriličnoj mjeri koreliraju s ostalim nastavnim predmetima. Najčešće se takve integriraju u nastavu hrvatskoga jezika, prirode i društva, tjelesne i zdravstvene kulture i likovne kulture, dok se na satovima matematike nisu

³² Ibid.

³³ Šulentić Begić, J. i Špoljarić, B. (2011). Glazbene aktivnosti u okviru neglazbenih predmeta u prva tri razreda osnovne škole. *Napredak – časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 152(3-4), 447-462.

pojavljivale. Glazbene aktivnosti koriste se kao motivacija za rad ili stanka, ali i kao kulisa prilikom rada na nečemu drugome.³⁴

³⁴ Šulentić Begić, J. i Radičević, B. (2010). Pjevanje u prvim trima razredima osnovne škole. *Život i škola*, 56(24), 243-252.

3. UTJECAJ GLAZBE NA UČENIKA

Današnji svijet pun je različitih negativnih čimbenika koji utječu na djecu. Krstić i Milić smatraju da život ispunjen glazbom može utjecati na pozitivne vrijednosti i razmišljanja pojedinca.³⁵ Clift i Hancox (2000) ističu da pjevanje ima pozitivan utjecaj na zdravstveno stanje čovjeka. Primjerice, pozitivno utječe na pluća te napinje mišiće i dijafragmu, potiče bolji rad srca i cirkulaciju, doprinosi dobrom raspoloženju te stvara osjećaj radosti i veselja. Osim individualnog pjevanja, koje djeluje na zdravlje pojedinca, važno je provoditi i grupno pjevanje koje je jedno od pet tehnika poučavanja, ključno za razvoj učenika. Grupnim pjevanjem potiče se odgovornost kod djece, razvijaju se socijalne vještine i međuovisnost o drugima te se odgaja učenika da poštuje zajednicu u kojoj obitava. Neki znanstvenici zaključuju kako glazba trenira mozak za razmišljanje te da se na taj način poboljšava memorija, ali i inteligencija. Jedna od zanimljivosti vezana uz glazbu jest Einsteinova tvrdnja kako je teoriju relativnosti otkrio pomoću intuicije, a da je glazba bila pogon tome.³⁶ Daleko prije Einsteina, pozitivni utjecaj glazbe uočio je Pitagora koji je liječio duševne poremećaje kod ljudi te uočavao smirujuće i uzbuđujuće djelovanje ljestvica na takve slučajeve. Također Platon je smatrao kako glazba uvelike može utjecati na državno uređenje. Suvremena je znanost potvrdila njihova razmišljanja te utvrdila kako slušanje klasičnih skladbi, koje se obrađuju na nastavi Glazbene kulture, pozitivno utječu na raspoloženje pojedinca. Autor Ivek, svojim istraživanjem u školi potvrđuje kako glazba djeluje na psihološko stanje učenika, odnosno da se slušanjem klasične glazbe smanjuje pesimizam te povećava optimizam. No, osim unutar odgojno-obrazovne institucije, većina učenika u slobodno vrijeme aktivno sluša, pjeva ili se bavi glazbom kroz različite aktivnosti. Nažalost, glazba koju učenici slušaju u slobodno vrijeme najčešće je komercijalna i zadatak joj je zarada. Tako glazba sve češće postaje roba za konzumaciju, a prestaje biti umjetnost. Zanimljivo je kako upravo glazba koju učitelji provode u školi pozitivno utječe na zdravlje,

³⁵ Krstić, J., Milić, R. (2009). *Ja, Glazboplovac*. Split: Udruga Split zdravi grad.

³⁶ Clift, S. M., & Hancox, G. (2001). The perceived benefits of singing: findings from preliminary surveys of a university college choral society. *The journal of the Royal Society for the Promotion of Health*, 121(4), 248-256.

raspoloženje i stanje učenika, dok komercijalna glazba negativno. Tako je primjerice otkriveno da heavy metal glazba donosi negativno raspoloženje kod adolescenata koji nerijetko slušaju taj glazbeni žanr. Zaključak jest da se na nastavu glazbe u školi ne pridaje dovoljno vremena te da učenici, pod utjecajem popularne kulture, ne vide glazbu kao umjetnost.³⁷

Ljudi doživljavaju različite reakcije slušajući ili producirajući glazbu, a reakcije pojedinca ovise o njegovom karakteru, emocionalnom, fizičkom i socijalnom stanju. Iz tog razloga, važno je pomno birati glazbu koja kod učenika djeluje na pozitivan način i poboljšava njegovo stanje. Također treba znati dozirati slušanje glazbe, s obzirom da prekomjerno slušanje izaziva pasivnost kod pojedinca. Od velike važnosti je i pravilan odabir vremena i mjesta provođenja glazbenih aktivnosti u skladu sa željama i mogućnostima učenika.³⁸ Učenici razredne nastave vole i uživaju u nastavi Glazbene kulture, stoga učitelji trebaju koncipirati i održavati nastavu Glazbene kulture na način da održe postojeći interes učenika u ovome predmetu. Sudjelovanje na predmetu Glazbene kulture učenicima pruža osjećaj zadovoljstva što pokazuju kroz aktivnosti pjevanja i slušanje čime stvaraju pozitivne osobne doživljaje o glazbi.³⁹ Autorice Dobrota i Ćurković u svome istraživanju dokazuju da učenici u nižim razredima osnovne škole imaju bolje mišljenje o predmetu Glazbene kulture od učenika viših razreda. Autorice navode kako kroz osobni doživljaj glazbenoga razvoja, učenici razvijaju aspekte osjetljivosti na glazbu, odnosno sposobnost estetskoga procjenjivanja, preferencija i glazbenoga ukusa.⁴⁰

Osim što glazba na različite načine utječe na učenika, Jensen tvrdi kako se glazbom mijenja negativno ponašanje učenika te da se koristi za stjecanje discipline u razredu i za unos energije i zabave u razred.

³⁷ Ivek, N. (2016). Utjecaj slušanja glazbe i glazbenih aktivnosti na smanjenje pesimizma učenika viših razreda osnovne škole. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 62(2).

³⁸ Breitenfeld, D. i Majsec Vrbanić, V. (2008). *Kako pomoći djeci glazbom: Pseudomusicoterapia*. Zagreb: Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži „Ruke“.

³⁹ Gagro, I. (2015). *Mišljenja djece mlađe školske dobi o glazbi i nastavi glazbene kulture*. Magistarski rad. Osijek : Učiteljski fakultet.

⁴⁰ Dobrota, S. i Ćurković, G. (2006). Glazbene preferencije djece mlađe školske dobi. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 52(15-16), 105-113.

U nastavku slijedi Tablica 1. koja prikazuje prednosti korištenja glazbe na učenike, atmosferu u razrednoj zajednici te različite kognitivne procese učenika.⁴¹

Tablica 1. Prednosti korištenja glazbe⁴²

	PREDNOSTI KORIŠTENJA GLAZBE
1.	Ubrzava učenje
2.	Omogućuje opuštanje nakon stresa
3.	Sabire i okuplja grupe
4.	Motivira grupu na pokretanje
5.	Gradi odnos te potiče povezivanje
6.	Unosi energiju u život
7.	Obraća se posebnim kulturalnim vrijednostima grupe
8.	Smiruje dušu u bolnim trenucima
9.	Za zabavu
10.	Poboljšava postignuće aktiviranjem misaonog dijela mozga
11.	Unosi sklad u pojedine situacije
12.	Potiče desnu mozgovnu hemisferu
13.	Potiče i usmjera kreativnost
14.	Povećava pažnju i koncentraciju
15.	Uklanja dio pritiska s izlagača ili nastavnika
16.	Stvara zvučne zavjese kako bi izolirala razrede ili skupine

Iz Tablice 1. vidljivo je kako glazba dovodi do pozitivnog afekta kod učenika, pospješuje i unaprjeđuje kognitivne procese te doprinosi pozitivnom ozračju u razrednoj zajednici. Osim toga Jensen tvrdi kako učitelj glazbom može utjecati na mijenjanje negativnog ponašanja kod učenika. Budući da glazba uglavnom ima pozitivan utjecaj na učenike, Jensen savjetuje da se glazba koristi, ne samo unutar nastave Glazbene kulture, nego i u ostalim predmetima kao motivacija, relaksacija ili

⁴¹ Jensen, E. (1995). *Super – nastava. Nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*. Zagreb: Educa; prema Mijatović, H. (2017:18). *Utjecaj glazbenih aktivnosti na emocije učenika primarnog obrazovanja*. Magistarski rad. Osijek: Učiteljski fakultet.

⁴² Ibid.

stimulacija. Učitelj treba biti svjestan snažnog utjecaja glazbe na učenika te u skladu s time i djelovati.⁴³

⁴³ Ibid.

4. PRISUTNOST TRADICIJSKE GLAZBE U PLANU I PROGRAMU NASTAVE GLAZBENE KULTURE

Tradicijnska se glazba uči i prenosi usmenom predajom. Ona je umjetnost manjih skupina ljudi koji se međusobno poznaju i komuniciraju bez posrednika. Tradicijska glazba povezana je s nacionalnom kulturom. Pojedinaac suvremenog svijeta nedovoljno poznaje tradicijsku glazbu te se ona sve rjeđe izvodi. Najčešće se njeguje u okviru kulturno-umjetničkog amaterizma, brojne ljubitelje i nositelje, čija se društva okupljaju brojni ljubitelji i nositelji tradicijske glazbe, koji svoja znanja, ljubav i brigu za očuvanje tradicijskoga glazbovanja prenose na mlađe generacije. Osim kroz kulturno-umjetnička društva i smotre, tradicijska glazba ima svoje mjesto i u nastavi Glazbene kulture. Tradicijskom glazbom učenike se upoznaje s općenitim pojmom kulture, ali i kulturom svojega i drugih naroda.

U razrednoj nastavi tradicijska glazba upoznaje se pjevanjem narodnih pjesama, slušanjem i gledanjem audio-vizualnih zapisa. Na taj način učenici usvajaju znanja o vlastitom kulturnom identitetu, ali i o kulturama drugih naroda. Osim što se učenici susreću s pjevanjem i slušanjem primjera tradicijske glazbe, razgovaraju i o običajima, nošnji i plesu u zavičaju o kojem govore.⁴⁴ „U nastavnom planu i programu nastavne cjeline *Folklorna (tradicijnska) glazba* postavljene su posebno, izvan tablica po razredima. U odgovarajućim razredima naznačeno je samo koliko takvih cjelina treba obraditi. Učitelju je prepušten izbor redoslijeda obradbe kako bi se moglo poštovati načelo zavičajnosti.“⁴⁵ U razrednoj nastavi se na osobit način treba voditi računa o načelu zavičajnosti. U sljedećem tabličnom prikazu vidljive su osnovne karakteristike i osobitosti tradicijskih napjeva kroz četiri etnografske zone odnosno regije u Republici Hrvatskoj, a to su: nizinska, središnja, gorska i primorska Hrvatska. Podjela zavičajnih područja predstavljena je u kurikulu 2006., a u tablici se

⁴⁴ Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2017). Tradicijska glazba srednjoeuropskih država i interkulturalni odgoj u osnovnoškolskoj nastavi glazbe. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 66(1), 123-133.

⁴⁵ *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006:66). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.

promatra prema razini sadržaja i dijalektalne raznolikosti zavičajne glazbe te razini glazbene i izvedbene raznolikosti.⁴⁶

Tablica 2. Pregled dominantnih karakteristika i osobitosti tradicijske glazbe u Republici Hrvatskoj.⁴⁷

ETNOGRAFSKO PODRUČJE	NAČIN IZVOĐENJA	TONSKI SUSTAV I MELODIKA	METAR I RITAM	NARJEČJA I DIJALEKTI
PRIMORSKA HRVATSKA: Istra i Hrvatsko primorje	Dvoglasno pjevanje «na tanko i debelo», tarankanje	Netemperiranost, kromatika, heksakordalni niz s tri polutona (tijesni intervali: istarska ljestvica); uvijek unisoni i/ili oktavni melodijski završeci, manji opseg melodije.	Mješovita mjera, ritmička figura: triola	Čakavsko narječje: ekavski i ikavski čakavski dijalekt
DALMACIJA: Dalmatinska zagora, obala i otoci	Dvoglasje, jednoglasje (starija tradicija, višeglasje (novija tradicija)	Netemperiranost, kromatika, melodijski završeci u dvoglasju (sil. sekunda); dur tonski rod, veći opseg melodije.	Jednostavne i složene mjere	Čakavsko narječje: ikavski čakavski dijalekt
NIZINSKA HRVATSKA: Slavonija i Baranja	Dvoglasje, jednoglasje	Dijatonika, dur tonski rod	Jednostavne i složene mjere	Štokavsko narječje: štokavski i ikavski dijalekt
SREDIŠNJA HRVATSKA: Međimurje, Hrvatsko zagorje, Podravina, Bilogora, Posavina, Moslavina, Turopolje, Prigorje, Pokuplje, Banovina i Kordun	Jednoglasno pjevanje, dvoglasje – tercno.	Dorski i eolski način, pentatonika, dur (mol), veći opseg melodije	Složene i jednostavne mjere, ritmička figura: sinkopa	Kajkavsko i štokavsko narječje i dijalekt

⁴⁶ Sam Palmić, R. (2015:310-311). Tradicijska glazba u udžbenicima Glazbene kulture u zbilji multikulturalne osnovne škole. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 64(2), 309-324.

⁴⁷ Ibid.

GORSKA HRVATSKA: Gorski kotar i Lika	Jednoglasje, dvoglasje, višeglasje	Dijatonika, dur, kromatika, tjesni intervali	Jednostavne i složene mjere	Kajkavsko, štokavsko, čakavsko narječje i dijalekt
---	---------------------------------------	--	--------------------------------	---

Prisutnost tradicijske glazbe u razrednoj nastavi osobito je značajna radi očuvanja kulturne baštine te upoznavanje učenika s tradicijskom kulturom. Zato je i poželjno učenike od najmlađe dobi upoznavati s vrijednošću i raznolikošću tradicijske glazbe i na taj način usaditi ljubav prema tradiciji i tradicijskoj glazbi. Osim što se tradicijskom glazbom čuva kulturna baština, rađaju se i novi oblici kulture koji su nastali iz tradicije. Iz tog razloga, tradicijska glazba važna je kao oblik interkulturalnog obrazovanja, gdje do izražaja dolaze i interkulturalne kompetencije koje je učitelj stekao. Učitelj uvođenjem i obradom tradicijske glazbe unosi i razvija interkulturalnost i kod učenika, kao preduvjet za adekvatnu, uspješnu i zadovoljavajuću komunikaciju u razredu. Glazba je proizvod svake kulture, što je jasno vidljivo poučavanjem tradicijske glazbe, koja je nužan medij za očuvanje kulturne baštine te za razvoj kulturnog identiteta. Interkulturalnost glazbe omogućuje učiteljima poučiti učenike o širokom spektru glazbene tradicije, odnosno prihvaćanje drugih oblika glazbenog stvaralaštva te poznavanje vrijednosti različitih tradicija. Učenici su zapravo svjesni kulturnih razlika te samim time često postaju zrcalo stavova odraslih. Znanja o društvenom i kulturnom kontekstu prenesena od učitelja veoma su značajna za poštovanje glazbe kao kulturnog stvaralaštva.⁴⁸ Folklorna glazba, osim kroz redovnu nastavu, prožima se i kroz izvannastavne aktivnosti poput folklorne skupine ili plesa i zbora gdje se može više vremena posvetiti tradicijskoj glazbi i tradicijskim običajima.⁴⁹

⁴⁸ Drandić, D. (2010). Tradicijska glazba u kontekstu interkulturalnih kompetencija učitelja. *Pedagoška istraživanja*, 7(1), 95-107.

⁴⁹ *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006:66). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.

5. KOMPETENCIJE UČITELJA

Prema Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (2009) kompetencije su definirane kao znanja i vještine, ali i pripadajuća samostalnost i odgovornost. S obzirom da se u današnje vrijeme pojam „kompetencije“ koristi na različite načine, važno ga je precizno definirati.⁵⁰ Kompetencije su pojam koji se može terminološki elaborirati u širem i užem kontekstu. Kada govorimo o širem kontekstu, kompetencije predstavljaju kvalitete koje su profesionalne, osobne i radne te čine čovjeka sposobnim za rad u zajednici koju čini društvo. Kada je osoba kompetentna za rad, podrazumijeva se da ima stečena određena znanja, umijeća, kvalifikacije te uvjerenja, stajalište i motivaciju potrebnu za aktivno i stručno djelovanje u praksi. S druge strane uži kontekst kompetencija govori nam o nekom konkretnom području te u ovom smislu predstavlja područje odgoja i obrazovanja, odnosno, neposredni utjecaj na razvoj, ne samo svojih, već i učeničkih kompetencija. Kako bi učitelj bio u mogućnosti postići navedeno, treba nadići svoju stručnost. Tako možemo govoriti o predmetnoj kompetenciji koja je usko povezana s konkretnim predmetom, a u ovome slučaju glazbenim.⁵¹

5.1. Glazbene kompetencije učitelja

Kada govorimo o glazbenoj kompetentnosti učitelja, važno je da učiteljske kompetencije budu u skladu s onim što se očekuje od nastave glazbe u primarnom obrazovanju. Prema Nastavnom programu glazbene kulture i očekivanjima stavljena pred učenike, učitelje tijekom školovanja na Učiteljskim fakultetima, u okviru glazbenih kolegija treba osposobiti da:

- znaju pjevati, odnosno da dobro poznaju prikladne pjesme i da zajedničko pjevanje, vlastito i pjevanje učenika, mogu pratiti na instrumentu (klaviru, gitari, ...)
- poznaju dovoljan broj prikladnih skladbi koje će interpretirati s učenicima

⁵⁰ Šulentić Begić, J. (2013). Kompetencije učitelja primarnog obrazovanja za poučavanje glazbe. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 59(29), 252-269.

⁵¹ Vidulin, S. (2016). *Kompetencije učitelja za razvoj pjevačkog umijeća učenika u osnovnoj školi: metodički i vokalne – tehnički aspekti*. Pula: Muzička akademija.

- budu u mogućnosti s učenicima kvalitetno izvoditi jednostavne glazbene igre
- znaju na koji način svaku od tih aktivnosti pravilno, metodički izvesti s učenicima.

Kako bi učitelj mogao izvoditi aktivnosti pjevanja, sviranja, slušanja te glazbene kreativnosti u nastavi glazbe, treba posjedovati barem prosječnu muzikalnost, odnosno ispravno pamtit i ritam te njihovu reprodukciju.⁵² Kada govorimo o kompetencijama potrebnima za kvalitetno pjevanje, učitelj treba pjevati u zadanoj intonaciji, posjedovati osnovne vokalne tehnike i pritom imati točnu dikciju. Također važna je i razvijena glazbena memorija koja je nužna za sve glazbene aktivnosti, a posebice za pjevanje. Za uspješno sviranje učitelj mora imati razvijen osjećaj za ritam i neizostavne osnove glazbene pismenosti. U području slušanja učitelj mora biti kompetentan za prepoznavanje tempa i dinamike te poznavati instrumente kako bi mogao identificirati, odnosno točno prepoznati instrumente koji izvode određenu skladbu. Glazbeno kompetentan učitelj ima razvijen osjećaj za ritam što mu omogućava kreiranje pokreta uz glazbu, posjeduje sposobnost pamćenja glazbenih cjelina, prepoznaje melodiju te ima osjećaj za skupno muziciranje. Osim potrebnih glazbenih kompetencija za nastavu Glazbene kulture, potrebne su i ostale kompetencije. Vidljivo je kako se od učitelja očekuje da s jedne strane bude stručan u glazbenom području, odnosno umjetnik, a s druge strane kvalitetan metodičar. Očito je da se učitelj tijekom studija tek započinje usavršavati u glazbenom području, pogotovo s obzirom na činjenicu da većina učiteljskih studija nema prijemne provjere u glazbenom području. Stoga je važna spremnost na trajno usavršavanje.

Trajno kao i profesionalno usavršavanje učitelja zapravo proizlazi iz društvene potrebe za kompetentnim učiteljem koji će vlastito odgojno - obrazovno djelovanje kontinuirano prilagođavati u skladu s promjenama i zahtjevima suvremenog života te će na taj način održavati potrebnu razinu kvalitete odgojno-obrazovne djelatnosti i to kao jamstva društvenog razvoja.⁵³ Učitelj se profesionalno

⁵² Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2015b). Razvoj kompetencija studenata učiteljskog studija na kolegiju Metodika glazbene kulture. *Módszertani Közlöny*, 5(1), 233-244.

⁵³ Šulentić Begić, J. (2013). Kompetencije učitelja primarnog obrazovanja za poučavanje glazbe. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 59(29), 252-269.

razvija i usavršava svoje kompetencije tijekom svoje cjelokupne karijere. Stvaralački pristup ka profesionalnom razvoju podrazumijeva svakako aktivno sudjelovanje u osmišljavanju te provođenju vlastitog profesionalnog usavršavanja. Kreativan učitelj se neprestano usavršava te mijenja u sukladnosti sa zahtjevima vremena te se stvaralački ostvaruje u integraciji činjenica i vrijednosti.⁵⁴

Učitelj svoje poučavanje prilagođava učenicima i svojim kompetencijama utječe na njihovu aktivnu ulogu u nastavnom procesu pa tako i u nastavi Glazbene kulture. Glazbena kompetentnost učitelja, ne samo da utječe na estetski odgoj, nego i na vokalni razvoj učenika. Stoga je od velike važnosti obrazovanje učitelja, kako bi imali mogućnost približiti učenicima glazbene sadržaje i potaknuti ih na aktivno korištenje glazbe u životu, koristeći vlastite glazbene kompetencije pjevanja, sviranja, slušanja glazbe te glazbene kreativnosti. Na taj način učitelj kreira kvalitetniju i glazbeno relevantniju nastavu Glazbene kulture.⁵⁵

5.2. Glazbene kompetencije stečene na studiju

Kompetencije učitelja razredne nastave, odnosno primarnoga obrazovanja u Hrvatskoj obuhvaća i kompetencije potrebne za podučavanje glazbe u prva tri razreda osnovne škole. Dakle učiteljski studiji u Hrvatskoj glazbeno obrazuju buduće učitelje odnosno na učiteljskom studiju budući učitelji stječu glazbene kompetencije za poučavanje Glazbene kulture u prva tri razreda primarnog obrazovanja. Kako bi učitelj bio u mogućnosti kvalitetno pripremati i izvoditi nastavu Glazbene kulture, treba steći sve potrebne glazbene kompetencije poput znanja iz područja glazbe te kompetencije potrebne za analiziranje prilikom slušanja glazbe, sviranja, pjevanja, ali i razvijanja glazbene kreativnosti. Osim toga učitelj treba posjedovati i metodičke kompetencije za poučavanje glazbe. Autorica Nikolić (2017) u svom radu analizira učiteljske studije u Hrvatskoj (Split, Zadar, Pula, Osijek, Rijeka i Zagreb) i utvrđuje da se na svim učiteljskim studijima, studenti, odnosno budući učitelji obrazuju putem teorijskih i praktičnih glazbenih predmeta, koji se izvode u sklopu obvezne, ali i

⁵⁴ Tischler, D. (2007). Autonomija učitelja i njihov profesionalni razvoj. *Pedagoška istraživanja*, 4(2), 293-298.

⁵⁵ Vidulin, S. (2016). *Kompetencije učitelja za razvoj pjevačkog umijeća učenika u osnovnoj školi: metodički i vokalne – tehnički aspekti*. Pula: Muzička akademija.

izborne nastave. Među fakultetima postoje razlike u nazivu, satnici, redoslijedu te ukupnom trajanju glazbenih kolegija, ali i mnoge sličnosti na osnovu kojih ih je autorica Nikolić svrstala prema ciljevima, ishodima učenja te sadržaju u četiri skupine:

1. vokalno-instrumentalna nastava, gdje studenti usavršavaju izvođačke kompetencije sviranja i pjevanja.
2. teorijski predmeti glazbe, gdje studenti prije svega imaju priliku steći potrebna znanja u području glazbe;
3. metodika nastave glazbene kulture, gdje studenti uče izvoditi nastavu Glazbene kulture te imaju uvid u praksu
4. izborni predmeti glazbe koji ulaze u šira područja glazbe te razvijaju glazbeno stvaralaštvo studenata.⁵⁶

Poznato je kako učenje glazbe ima neke posebne karakteristike po kojima je zahtjevnija od nekih drugih umjetničkih područja, primjerice slikarstvu, kiparstvu, glumi i kazalištu, ali i ostalih kolegija na učiteljskom studiju. Primjerice, na studij glazbe, odnosno upisivanja Muzičke akademije, uvjet je određena razina glazbene pismenosti te je potrebna sviračka vještina koju osoba treba steći u ranijem formalnom glazbenom obrazovanju i teško se stječe u kratkom vremenu. Za to je potrebno višegodišnje svakodnevno vježbanje, gdje instrumentalisti polaze šest godina osnovnu glazbenu školu, a potom se neki odlučuju i na srednju glazbenu školu u trajanju od četiri godine. Studenti učiteljskog studija u okviru formalnog obrazovanja trebaju steći glazbene kompetencije koje su u skladu s ishodima poučavanja Glazbene kulture. Stoga se postavlja pitanje, na koji način budući učitelj može steći kompleksne vještine potrebne za izvođenje nastave Glazbene kulture? S obzirom da je stjecanje glazbenih vještina vrlo kompleksno i većina ih studenata do upisa na studij nije imala priliku steći, potrebno je krenuti od samog početka s usvajanjem sadržaja i stjecanjem vještina glazbene pismenosti, sviranja, pjevanja i slušanja glazbe. Stoga je od velike važnosti da učitelji razredne nastave steknu barem elementarnu razinu glazbene pismenosti za prenošenje znanja i vještina u nastavi

⁵⁶ Nikolić, L. (2017). Evaluacija modela glazbenoga obrazovanja budućih učitelja primarnoga obrazovanja. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 66(2), 161-179.

Glazbene kulture, a da svoje kompetencije usavršavaju i razvijaju u kontinuitetu za vrijeme svog cijelog profesionalnoga vijeka. Glazbena pismenost važna je učitelju razredne nastave, ne za poučavanje učenika, nego kako bi samostalno bili u mogućnosti pročitati i naučiti pjesmu koju će izvoditi s učenicima, odnosno pripremiti se za izvođenje sata.⁵⁷

Glazbeno obrazovanje na učiteljskim studijima predstavlja veliki izazov i teškoće za većinu studenata s obzirom na njihovo nedovoljno glazbeno predznanje te im je potreban duži vremenski period i kontinuirani rad za usvajanje potrebnih glazbenih znanja i vještina. Glazbene kompetencije budućih učitelja grade se kroz glazbene sadržaje, postepeno i sustavno tijekom višegodišnjeg studiranja. Glazbena i metodička znanja stječu se u interakciji prilikom učenja glazbenog pisma, pjevanja i sviranja. Osim toga velika je važnost u oblikovanju stavova budućih učitelja, s obzirom da će svojim stavovima o glazbenoj nastavi, ali i vlastitim glazbenim kompetencijama utjecati ne samo na realizaciju nastave Glazbene kulture, nego i na stajališta učenika o glazbi.⁵⁸

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Šenk, L. i Ercegovac Jagnjić, G. (2004). Poteškoće u nastavi sviranja na učiteljskom studiju. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 50(12), 116-124.

6. ULOGA UČITELJA U NASTAVI GLAZBENE KULTURE

Zadatak svakog učitelja na nastavi Glazbene kulture jest svakako podučiti djecu pravilnom pjevanju i disanju, rješavanju zadataka prilikom slušanja glazbenih djela, sviranju i stvaranju glazbe. Pritom se često zaboravlja učenike upoznati s glazbom i učiti ih kako uživati u glazbi. Kao što je već rečeno, glazba liječi te može djelovati umirujuće, čini dijete radosnim ponekad bez razmišljanja o tome na koji način je izvedena. Kada naučimo učenike uživati u glazbi, moći će shvatiti da je glazba radost te nije slučajnost što je većina priručnika i udžbenika glazbene kulture nazvana riječima radost i glazba. Svemu tome u prilog ide i činjenica da u nižim razredima glazbenog odgoja, učenicima glazba postaje izvor estetskih doživljaja.

Nosioc ovog odgojnog, ali i obrazovnog procesa je učitelj čija je profesija često izložena velikom naporu i zahtjevima okoline.⁵⁹ On nosi ključnu ulogu u procesu cjelovitog razvoja učenika i njegova talenta i kreativnosti. Kada se radi o prepoznavanju talenta unutar glazbenog područja, učiteljeva je uloga nezamjenjiva. Ne samo da prepozna i usmjeri rad na talentu učenika nego i u stjecanju osnovnih znanja, snalaženjem u određenom polju i razvoju motivacije i ustrajnosti kod učenika. Pred učitelja su stavljena mnoga očekivanja od strane roditelja, ali i od javnosti. Od učitelja se očekuje da stručno vlada i poznaje sadržaje područja koje predaje, da bude kvalitetan metodičar te da bude u skladu s vremenom u kojem živimo. Osim važnosti u obrazovnom pogledu, učitelj ima značajnu ulogu i u odgoju djece. Osim znanja i predavačkih vještina, učitelj svojim stavovima, mišljenjima postaje primjer i model za nasljedovanje.⁶⁰

⁵⁹ Novosel, I. (2003). *U glazbi zajedno: priručnik za odgojitelje i učitelje*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.

⁶⁰ Blažević, E. (2010). Kreativnost u nastavi učitelji i organizacija kreativnih aktivnosti u nastavi glazbene kulture. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 56(23), 181-184.

6.1. Poželjne osobine učitelja za kvalitetno upravljanje razrednom zajednicom

Uspješan i kvalitetan učitelj u svom razredu postiže kvalitetan rad. U trećem poglavlju knjige „Nastavnik u kvalitetnoj školi“ autor William Glasser navodi šest uvjeta za kvalitetan rad u razredu s učenicima:

1. „*Razredna sredina mora biti ugodna i poticajna*“ na način da između onih koji poučavaju i onih koje se poučava vlada prijateljstvo. Time se postiže i dolazi do povjerenja: svi vjeruju da drugi čini za njegovu dobrobit. Učenike uvijek treba poticati na razgovor s učiteljem, a učitelj mora biti dobar slušatelj. Pritom si osvijestiti da u kvalitetnoj školi nije dopušteno vršiti prisilu nad drugom osobom.
2. „*Od učenika treba tražiti da rade isključivo nešto korisno*“ pritom misleći da se od učenika ne smije tražiti da rade besmislene stvari, poput učenja gradiva napamet. Nastavnik kvalitetne škole dužan je objasniti učeniku korist koju će učenici imati s ulaganjem svojega truda u rad. Na taj način, učitelj ne priprema učenike samo za ispite, ocjene ili slično, nego za život.
3. „*Od učenika se uvijek traži da rade najbolje što mogu*“ odnosno, važno je učenicama omogućiti dovoljno vremena za njihov zadatak kako bi ga izvršili najbolje što mogu. Uvijek treba pripaziti i dobro motivirati učenike, jer na taj način u zajednici neće biti učenika koji se žele izvlačiti i ne učiti.
4. „*Od učenika se traži da ocjenjuju i poboljšavaju svoj rad*“ i tako poticati samovrednovanje učenika. Na taj način učenici će težiti boljem uspjehu i boljem radu, ali će pritom biti svjesni svoje kvalitete.
5. „*Kvalitetan rad uvijek godi*“ , radom na ovom savjetu dolazi do zadovoljstva učenika koji svjestan truda i napora koji je uložio te uspjeha do kojeg je došao, postaje svjestan svoje kvalitete i osjeća se ugodno u školi koja mu to donosi.
6. „*Kvalitetan rad nikad nije destruktivan*“ jer se kvaliteta destrukcijom ne može postići. Treba si osvijestiti da se kvaliteta ne stječe preko noći, nego da je to proces. Prije svega, potreban je autoritet i vrijeme. Učenici ne shvaćaju što je kvaliteta i prečesto ne znaju što se od njih traži niti što oni sami očekuju od sebe.

Učitelj je tu ključan faktor i s kvalitetnim učiteljem u razredu se također može postići kvaliteta.⁶¹

Kvaliteta rada jednog učitelja ovisi o njegovim razmišljanjima, očekivanjima te o njegovoj slici učenika. Prema Golemanu postoji šest komponenti koje određuju uspješnog učitelja, odnosno uspješan odgojni čin:⁶²

- Razumijevanje vlastitih emocija

Samo onaj tko poznaje svoje emocije, svoje dobre te loše strane, sposoban je na kritički način prosuđivati i procjenjivati svoje postupke te ispravljati moguće pogreške.

- Sposobnost upravljanja vlastitim emocijama

Objektivnijem sagledavanju svojim postupaka prema sebi i učenicima pripomaže upravljanje vlastitim emocijama. Na taj se način odgojnim postupcima daje snaga i autentičnost.

- Sposobnost samomotivacije

Svaki učitelj mora pronaći snagu za daljnji rad te iskazivati ljubav prema svojoj profesiji.

- Empatija ili razumijevanje emocija drugih

Sam temelj odgojnog rada je prepoznavanje učenikovih emocija i potreba, kao i postupanje s prikladnim odgojnim metodama.

- Mogućnost uspostavljanja emocionalnih veza s drugima

Za uspostavljanje emocionalnih veza s drugima potrebna je otvorenost u komunikaciji, stručnost, toplina i umijeće pomaganju.

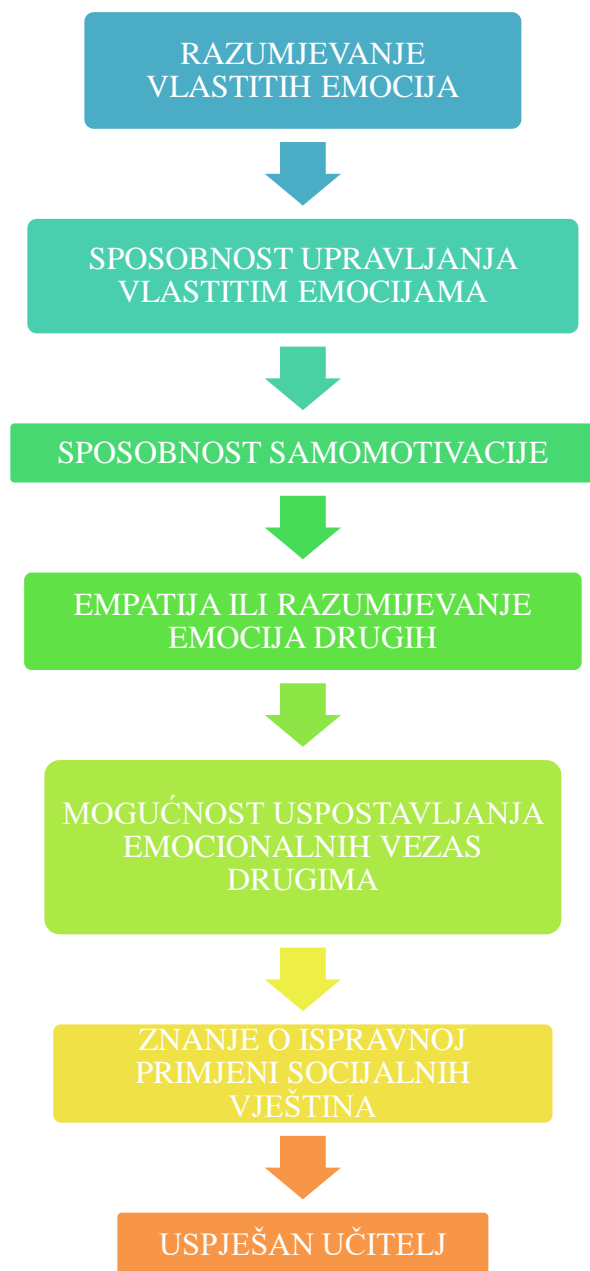
⁶¹ Glasser, W. (1999). *Nastavnik u kvalitetnoj školi*. Zagreb. Educa.

⁶² Relja, J. (2010). Odgojni rad stručnoga suradnika pedagoga s učenicima. *Napredak: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 151(2), 254-267.

- Znanje o ispravnoj primjeni socijalnih vještina

Sva znanja moraju se temeljito nadograđivati iskustvom i upornim radom.⁶³

Slika 1. Komponente uspješnog učitelja⁶⁴

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

Ono što se traži od učitelja jest da je predan radu i spreman na evaluaciju svog rada. Zajedno s djecom uči, istražuje i raduje se novim otkrićima. On svakodnevno raste i razvija se u svom radu. Kao promatrač razumije akcije, reakcije i interakcije učenika. Promatranjem i slušanjem otkriva interese, potrebe, ali i sposobnosti učenika. Dobar učitelj posjeduje osnovna znanja o učenikovom rastu i razvoju te je svjestan individualnih razlika među djecom. On zna identificirati jake i slabe strane svakog učenika te ih pokušava usmjeravati. Pravi učitelj svjestan je da je učenik zapravo autor vlastitog razvoja te da se razvoj ne može unaprijed isplanirati, nego samo usmjeriti. Učitelj mora biti svjestan da svaki učenik ima vlastiti način i tempo učenja, kao i potencijale i sposobnosti. Učenike ne smije stavljati u kalupe prema određenoj kronološkoj dobi ili prema nekom programu jer navedeno može negativno utjecati na njihov razvoj. Uloga učitelja je sposobnost organiziranja sredine, izbor materijala i sredstava te poticaj učenika na razmišljanje, učenje i rješavanje problema. Njegova uloga je poučavateljska, potrebno je ispravljati učničke pogreške te stvoriti povoljno psihološko ozračje u skupini. Kvalitetan učitelj u svom radu mijenja rutinu, on preispituje svoja stajališta te je spreman na promjene koje nose pozitivne promjene na njegov rad. On uživa u svom poslu, a svoje zadovoljstvo i energiju crpi iz učničkog zadovoljstva.⁶⁵

Kada govorimo o nastavi Glazbene kulture, kvalitetan učitelj prije svega treba biti dobar motivator. On stečenim kompetencijama i znanjem koje posjeduje kod učenika budi ljubav prema glazbi i stvara pozitivna mišljenja i kvalitetan glazbeni ukus. Također učitelj je posrednik koji djeci daje upute na koji način istraživati i uživati u glazbi, u smislu da im omogući da sami nastave otkrivati ljepotu glazbene umjetnosti. I na kraju, učitelj je suigrač koji u suradnji s učenicima čini zanimljivom nastavu Glazbene kulture.⁶⁶

Ukoliko učitelj poznaje svako dijete i uviđa njegove mogućnosti, omogućen mu je pravilan pristup te uočavanje potrebe podjele na samostalne ili skupne

⁶⁵ Lučić, K. (2007). Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. *Odgojne znanosti*, 9(1 (13)), 151-165.

⁶⁶ Habuš Rončević, S. (2014). Neke suvremene uloge odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dobi *Magistra Iadertina*, 9(1), 179-187.

aktivnosti. Važno je otkriti što dijete čini dobro u aktivnostima te mu dati do znanja da ga se podržava, ali i ukoliko postoji potreba, usmjeriti ga i pomoći mu u rješavanju zadataka. Također učiteljeva uloga je svakako predložiti učeniku nove mogućnosti za rješavanje mogućih problema. Ukoliko učitelj svoju ulogu shvati kao takvu, postignutim odnosom u odgojno – obrazovnom procesu, učitelj obrazuje i odgaja zdravo i sretno dijete.⁶⁷

6.2. Glazbene kompetencije učitelja i razvijanje znanja i stjecanje vještina kod učenika

Učiteljska profesija je vrlo kompleksna, a uloga učitelja u odgojno-obrazovnom procesu podrazumijeva, ne samo da bude stručnjak u područjima koje predaje, nego i područjima poput didaktike, organizacije, komunikacije i mnogih drugih. S obzirom na stručnost u različitim područjima, koja se očekuje od učitelja, postavlja se pitanje u kojoj širini i koliko je važna glazbena kompetentnost učitelja? Rojko (2010) navodi kako je tijesna veza između kvalitete glazbenoga obrazovanja i glazbenih kompetencija učitelja. Također tvrdi kako je važno da učitelj glazbu poučava muzikalno te očekuje visoka postignuća svojih učenika. Ipak, to ne znači da se od učitelja razredne nastave očekuje da budu vrhunski izvođači. Njihov je zadatak, prije svega, pomoći svakom učeniku razviti vlastiti potencijal u glazbenom području, naučiti učenika i pomoći mu u promišljanju glazbe, kako one u koju su uključeni, tako i one koju imaju priliku čuti u svojoj okolini. Također učitelj usmjerava učenika na izražavanje pogleda o glazbi koju izvodi, sluša ili stvara kako bi učenik razvio svjesnost o važnosti slušanja glazbe i kritičkog razgovora o glazbi. Ono što je važno naglasiti jest da učenik ima aktivnu ulogu u procesu razumijevanja, usvajanja i primjene stečenih znanja i vještina pa bi podučavanje trebalo olakšati proces učenja u kojem dolazi do ravnoteže vođenog i samousmjeravajućeg učenja.⁶⁸ Osobitost

⁶⁷ Lučić, K. (2007). Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. *Odgojne znanosti*, 9(1 (13)), 151-165.

⁶⁸ Rojko, P. (2010). Learning Outcomes in Music Teacher Training Music Education Network (meNet). *Tonovi*, 55, 8.

glazbene kulture kao predmeta ogleda se u tome što je za kvalitetnu realizaciju nastave neophodna primjena raznovrsnih aktivnosti kao što su izvođenje glazbe, slušanje glazbe, glazbene igre, dječje glazbeno stvaralaštvo. Upravo zbog specifičnosti sadržaja ovakvog oblika nastave, neizostavna je primjena više aktivnosti u jednome satu. Za vođenje kvalitetne nastave učitelj mora biti perceptivni slušatelj koji reagira na zvukove različite kvalitete te koji reagira na glazbu. On mora imati maštovit pristup te očigledan entuzijazam na različit izbor glazbe. Trebao bi biti i glazbeni izvođač kao i biti u stanju dolaziti u interakciju, tj. glazbeno komunicirati koliko god glazba bila jednostavna. Učitelj mora planirati dugoročno glazbeno učenje u okviru cjelovitog kurikuluma za svako dijete. Dužan je za osiguravanje, iniciranje te vođenje raznovrsnih glazbenih aktivnosti u razredu kao i davanje povratne informacije djeci za njihov glazbeni uradak. Učitelj mora biti sposoban procijeniti napredak kao i vrednovati učenje te poučavanje u glazbi te se samouvjereno izražavati u glazbenom kontekstu.⁶⁹ Pritom učitelj nije usmjeren na sebe i svoje ciljeve, već na učenika. Pristup, usmjeren na dijete, odnosno učenika, predstavlja pristup poučavanju u kojemu je naglasak na planiranju utemeljenom na aktivnostima te iskustvu, umjesto na znanju koje se stječe te činjenicama koje je potrebno pohraniti. Navedeni tip učenja utemeljen je na individualnom otkriću, neposrednom iskustvu kao i kreativnom radu. Na temelju istraživanja uočeno je kako se izravno poučavanje dobro upotrebljava za prijenos znanja, za pokazivanje, pričanje, modeliranje kao i demonstraciju. Aktivni pristup ili takozvano aktivno učenje vrlo je važno za poticanje motivacije učenika za učenjem i to povezivanjem otvorenog te problemskog pristupa s učeničkom prirodnom radoznalošću kao i istraživačkim duhom. Naime dijete u školu dolazi s prirodnom radoznalošću, ali je škola još uvijek nažalost nedovoljno prilagođena razvojnim potrebama djeteta te na neki način gasi radoznalost istog i na taj način gasi temeljnu funkciju oslobađanja ljudskih potencijala. Poticanje motivacije kod učenika ovim pristupom poučavanja, kao poticanje prirodne motivacije kroz aktivni te problemski pristup učenju, izaziva razvoj navike i potrebe učenika za učenjem kao osnovom osobnog razvoja i rasta.

⁶⁹ Glover, J. i Ward, S. (1998). *Teaching Music in the Primary School 2/e*. A&C Black.

Baš kao i navika, tako i potreba ostaje formirana i za kasnije periode pojedinčeva života.⁷⁰

Učitelji ostvaruju vrlo human i plemenit posao s djecom primjenjujući pritom nove sposobnosti, znanja i kompetencije o kojima toliko govorimo. Neprestano su izloženi inovacijama i novim dostignućima, koje unose u nastavni proces, pritom spremni na cjeloživotno usavršavanje u svemu što rade, a tako i spremnosti u razvijanju kompetencija u poučavanju glazbene kulture. Današnja osnovna škola nije samo ustanova, nego institucija širom otvorenih vrata za obrazovanje, ali i odgoj. Često se postavlja pitanje koja je uloga i značaj glazbene kulture u odgoju i obrazovanju učenika. Važno je napomenuti kako glazbena kultura jest predmet, ali zauzima i veliko odgojno područje, stoga je kvalitetan učitelj ključ u stvaranju pojedinaca koji vole i slušaju glazbu te se aktivno njome bave.⁷¹

6.2.1. Dosadašnje iskustvo u nastavi Glazbene kulture

Jasno je koliko je značajna uloga učitelja u nastavi Glazbene kulture i razvijanju glazbenih kompetencija učenika, međutim postavlja se pitanje je li učitelj dovoljno kompetentan za kvalitetnu provedbu iste te razvijaju li glazbeni predmeti na učiteljskim studijima kompetencije potrebne za rad u nastavi Glazbene kulture. Na učiteljskim se studijima studente školuje za kvalitetno izvođenje i organiziranje nastave iz svih predmeta primarnog obrazovanja u koji je uključena i glazbena kultura. Do sada je već jasno kako je usvajanje znanja i vještina u glazbi, često, teško i apstraktno. Na nedoumice o glazbenoj kompetentnosti učitelja, svojim istraživanjima pokušali su dati odgovore autori koji su i sami glazbenici te profesori na učiteljskim studijima. Na taj su način željeli uvidjeti razinu stečenih kompetencija učitelja, ali i studenata Učiteljskih fakulteta, odnosno onih koji će u budućnosti biti učitelji.⁷²

⁷⁰ Nikčević-Milković, A. (2004). Aktivno učenje na visokoškolskoj razini. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 50(12), 47-54.

⁷¹ Novosel, I. (2003). *U glazbi zajedno: priručnik za odgojitelje i učitelje*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.

⁷² Šulentić Begić, J. (2013). Kompetencije učitelja primarnog obrazovanja za poučavanje glazbe. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 59(29), 252-269.

Što se tiče učiteljskih studija, u istraživanju Šulentić Begić i Begić (2015) navodi se kako glazbeni kolegiji na učiteljskim studijima imaju vrlo mali broj sati, a većina studenata upisuje studij bez prethodnih glazbenih spoznaja. Problem dolazi u onom trenutku kada studenti bez dodatne glazbene naobrazbe uče glazbu od prakse k teoriji, odnosno zbog nedostatka vremena sama glazba se usvaja uz usvajanje metodičkih postupaka. Također se, radi usvajanja zahtjevnih sadržaja, pojedina područja glazbene naobrazbe na studiju zanemaruju.⁷³

Osim problema na studiju, javljaju se teškoće i u odgojno – obrazovnim ustanovama. Najčešće pogreške koje čine učitelji razredne nastave na satu glazbene kulture su neznanje o postupku vođenja obrade pjesme po sluhu te neispravljanje djece prilikom pogrešnog pjevanja, način sjedenja i disanja. Također neki učitelji ne pjevaju uz učenike, a neki koji pjevaju, pjevaju u netočnoj intonaciji. Osim toga učitelji ne koriste instrumente na satu glazbene kulture te se postavlja pitanje o korisnosti velikog broja kolegija sviranja na studiju s obzirom da se učitelji koriste nosačima zvuka. Što se tiče slušanja glazbe, učitelji ne provode područje slušanja na metodički ispravan način. Ne zadaju učenicima zadatke prije slušanja, ne slušaju skladbu dovoljan broj puta te prilikom slušanja skladbe rade druge poslove i na taj način ometaju učenike u njihovoj koncentraciji, ali i motivaciji. Kada govorimo o sviranju u nastavi s učenicima, većina učitelja ne svira u pravilnom ritmu udaraljke.⁷⁴ U još jednom istraživanju autorice Šulentić Begić utvrđeno je kako učitelji, prije pjevanja pjesme po sluhu s učenicima, ne daju intonaciju potrebnu za započinjanje pjesme te također ne izvode pjesmu na instrumentu, nego nosaču zvuka. Tek nekolicina točno obrađuje pjesmu po sluhu. Također se, kao i u prethodnom istraživanju, navodi kako učitelji ne zadaju zadatke učenicima prije početka slušanja skladbe. Iako se zadaci, niti ne bi uspjeli realizirati s obzirom na nedovoljan broj slušanja skladbe. prije početka slušanja skladbe učitelji ne zadaju zadatke učenicima, a ne treba niti govoriti da se zadaci ne bi uspjeli realizirati s obzirom na nedovoljan

⁷³ Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2015b). Razvoj kompetencija studenata učiteljskog studija na kolegiju Metodika glazbene kulture. *Módszertani Közlöny*, 5(1), 233-244.

⁷⁴ Šulentić Begić, J. (2015). Glazbene kompetencije budućih učitelja. *Napredak*, 157 (1-2), 55-69; prema Đelđić, A. i Rojko, P. (2012). O nekim elementima glazbene nastave u primarnom obrazovanju. *Tonovi*, 59, 83-104.

broj slušanja skladbe. Prilikom izvođenja plesa uz pjevanje, djeca ne bi bila u mogućnosti zapamtiti riječi pjesme zbog prebrzog učenja različitih aktivnosti. Slično je i s izvođenjem pjesama na udaraljka, kada bi realizirana pjesma bila neuspješna.⁷⁵ Osim teškoća prilikom pjevanja, sviranja i slušanja, autorica Škojo u istraživanju utvrđuje kako učitelji ne prihvaćaju didaktički pluralizam i ne kombiniraju nastavne aktivnosti, strategije i oblike rada. Također napominje kako u nastavi Glazbene kulture nedostaje uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije te da valja osuvremeniti kurikulum glazbene umjetnosti s ciljem uvođenja didaktičkih inovacija i suvremenih nastavnih strategija koje prate potrebe vremena u kojem živimo i učenika kojima se predaje.⁷⁶

Na osnovu rezultata naprijed navedenih istraživanja lako se zaključuje kako glazbene kompetencije učitelja razredne nastave nisu dovoljne za kvalitetno poučavanje Glazbene kulture. Problem je svakako u planu i programu cijelog odgojno – obrazovnog sustava. Kako bi kvalitetno poučavao učenike razredne nastave u prva tri razreda osnovne škole, učitelj ne treba imati završenu glazbenu školu. Ono što je potrebno jest da tijekom fakultetskog obrazovanja stekne glazbene kompetencije koje će mu služiti za kvalitetno poučavanje, ali i cjeloživotno usavršavanje u tom području.⁷⁷ Kako bi se stanje sa stjecanjem glazbenih kompetencija promijenilo, smatra se da prije svega treba evaluirati i nakon toga poboljšati plan i program glazbenih kolegija učiteljskih studija u Hrvatskoj te izmijeniti sadržaj glazbenih kolegija. Potrebno je jasnije definirati cilj i ishode te ujednačiti satnice različitih učiteljskih studija na području Hrvatske, kako bi svaki student imao priliku za ujednačavanje glazbene kompetentnosti. Također kao važno navode uvođenje prijemnog ispita na učiteljske studije kako bi se prije samog upisa provjeravale glazbene sposobnosti i na taj način osigurali osnovni preduvjeti za

⁷⁵ Šulentić Begić, J. (2015). Glazbene kompetencije budućih učitelja. *Napredak*, 157 (1-2), 55-69.

⁷⁶ Škojo, T. (2016). Nastava Glazbene umjetnosti u kontekstu aktivnog učenja. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 65(2), 229-249.

⁷⁷ Šulentić Begić, J. (2015). Glazbene kompetencije budućih učitelja. *Napredak*, 157 (1-2), 55-69; prema Birtić, V. (2012). *Područja nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju*. Magistarski rad. Učiteljski fakultet: Osijek.

daljnje razvijanje glazbenih kompetencija. Također Nikolić (2017) navodi kako je važno omogućiti više vremena za učenje sviranja i pjevanja u odnosu na postojeće modele. Navode kako je važno opremiti učionice glazbenim instrumentima koji će biti dostupni studentima za samostalno vježbanje sviranja i pjevanja.⁷⁸

Kao i u svakoj struci, od učitelja se na kraju studija ne očekuje da bude stručnjak u onome što radi, nego da svoje poučavanje zna prilagoditi potrebama učenika. Vrlo je važno imati na umu promjene koje se događaju u kulturalnoj, obrazovnoj i glazbenoj okolini te prilagodbe koje je potrebno uvoditi u nastavni proces. Učitelj mora biti spreman na cjeloživotno obrazovanje u koje je uključeno i razvijanje te unaprjeđivanje glazbenih kompetencija. Za vrijeme obrazovanja učitelja valja primjenjivati obrazovnu okolinu u kojem je student u mogućnosti vježbati i biti dio obrazovne prakse, kako bi imao što realnije pristupe u poučavanju jednog dana u nastavnom procesu.⁷⁹ Nakon svega, važno je postaviti još jedno pitanje. Zašto su važne glazbene kompetencije učitelja razredne nastave? Potrebna je visoka razina glazbenih kompetencija učitelja, jer su djeca najbolji kritičari te primjećuju svaku nesigurnost i nestručnost učitelja u njegovom radu pa tako i u glazbenim aktivnostima. Upravo iz tog razloga treba težiti konstantom glazbenom usavršavanju kako se kod djece ne bi pojavila odbojnost prema nastavi Glazbene kulture, a potom i prema glazbi.⁸⁰

⁷⁸ Nikolić, L. (2017). Evaluacija modela glazbenoga obrazovanja budućih učitelja primarnoga obrazovanja. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 66(2), 161-179.

⁷⁹ Rojko, P. (2010). Learning Outcomes in Music Teacher Training Music Education Network (meNet). *Tonovi*, 55, 8.

⁸⁰ Šenk, L. i Ercegovac Jagnjić, G. (2004). Poteškoće u nastavi sviranja na učiteljskom studiju. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 50(12), 116-124.

7. METODA

7.1. Cilj i svrha istraživanja

Cilj je ovog istraživanja empirijski ispitati i utvrditi interes učitelja razredne nastave za razvijanje i primjenu glazbenih kompetencija u nastavi glazbene kulture.

Svrha istraživanja je stjecanje uvida u stečene kompetencije učitelja razredne nastave za izvođenje nastave Glazbene kulture te stavove učitelja i studenata o potrebitosti poboljšanja kompetentnosti učitelja za provođenje nastave Glazbene kulture i unapređenjem odgojno-obrazovnog procesa u osnovnim školama.

7.2. Hipoteze istraživanja

H1 Tijekom fakultetskog obrazovanja učitelji i studenti stekli su potrebne glazbene kompetencije za poučavanje Glazbene kulture u razrednoj nastavi.

H2 Učitelji se procjenjuju kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture.

H3 U nastavi Glazbene kulture učitelji primjenjuju kompetencije stečene formalnim obrazovanjem.

H4 Učitelji i studenti smatraju važnim posjedovati glazbene kompetencije.

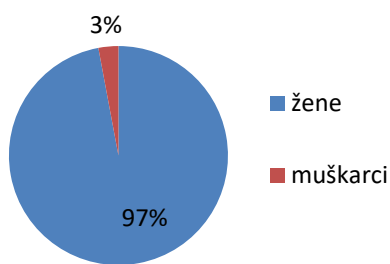
H5 Učitelji i studenti smatraju važnim provoditi sadržaj tradicijske glazbe u nastavi Glazbene kulture

H6 Učitelji i studenti smatraju kako su ispunjeni svi uvjeti za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture.

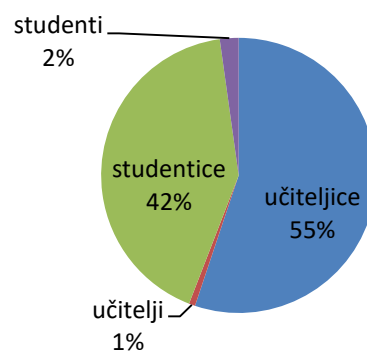
7.3. Uzorak

Istraživanje je provedeno na uzorku od 136 ispitanika, od toga 132 (97%) žene i 4 (3%) muškarca (Slika 2.). Među ispitanicama je 76 učitelja, odnosno 75 (55%) učiteljica i 1 (1%) učitelj te 60 studenata, među kojima je 57 (42%) studentica i 3 (2%) studenta (Slika 3.). Istraživanje je provedeno u 10 osnovnih škola grada Rijeke i na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, sa studentima treće (31 student) i četvrte (29 studenata) godine Učiteljskog studija.

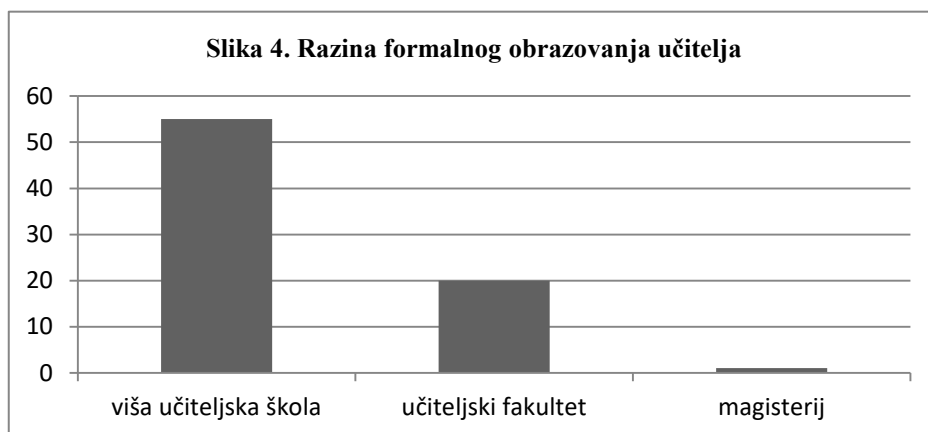
Slika 2. Spol ispitanika

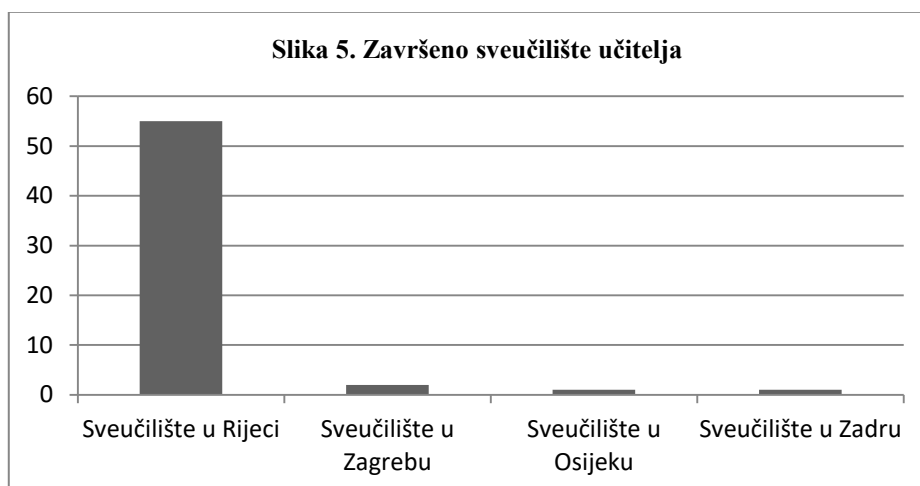
Slika 3. Zanimanje ispitanika

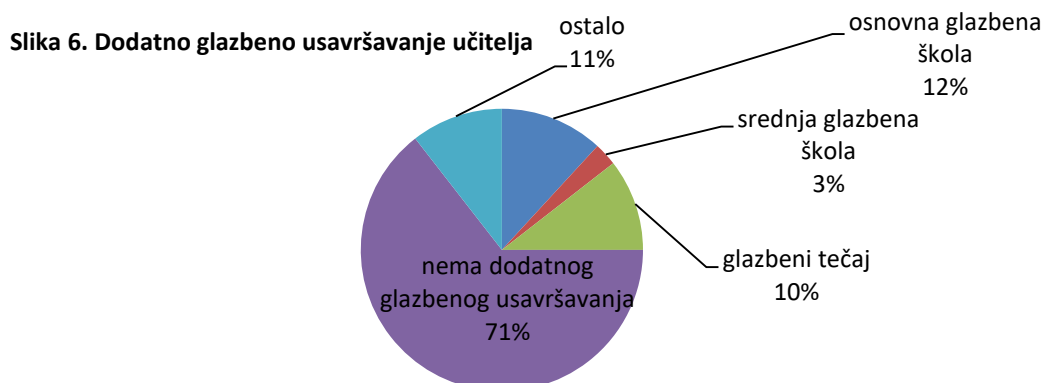
U ukupnom uzorku učitelja, 20 ispitanika ima završenu Višu učiteljsku školu, 55 ispitanika završilo je Učiteljski fakultet te 1 od ispitanika ima završen znanstveni magisterij ili doktorat (Slika 4.).

Od toga, 50 ispitanika završilo je svoje formalno obrazovanje na Sveučilištu u Rijeci, 2 ispitanika na Sveučilištu u Zagrebu, 1 ispitanik na Sveučilištu u Osijeku i 1 na Sveučilištu u Zadru, dok ostali ne navode svoje odgovore (Slika 5.). Ukupni radni staž ispitanika u učiteljskoj struci kreće se u rasponu između 1 i 41 godine.

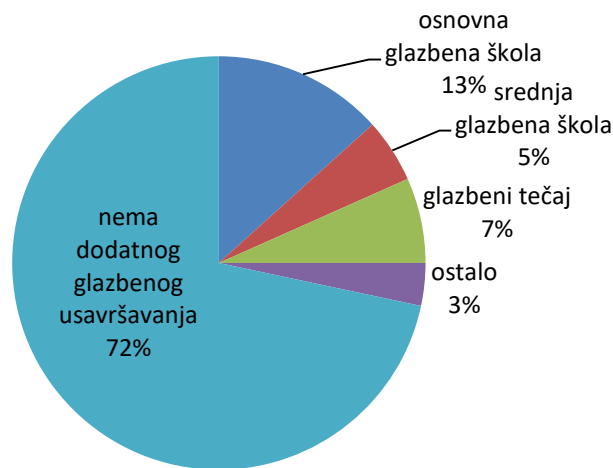

S obzirom da se u radu govori o glazbenim kompetencijama, ispitano je i glazbeno usavršavanje ispitanika. Od ukupnog broja ispitanih učitelja njih 9 (13%) završilo je osnovnu glazbenu školu (klavir, harmonika, flauta, gitara...), 2 (3%) ispitanika srednju glazbenu školu (teoretski smjer), njih 8 (10%) pohađalo je neki od glazbenih tečajeva (sati klavira i gitare) i 8 (11%) ispitanika navodi kako je sudjelovalo u nekakvom drugačijem obliku glazbenog usavršavanja (pojačana nastava Glazbene kulture na fakultetu, srednja škola za suvremeni ples), a 49 (71%) učitelja nije se dodatno glazbeno obrazovalo (Slika 6.).

Od ukupnog broja ispitanika studenata, njih 8 (13%) završilo je osnovnu glazbenu školu (klavir, gitara, violina), 3 (5%) je završilo srednju glazbenu školu (teoretski smjer, klavir), 4 (7%) studenta pohađala su glazbeni tečaj (npr. privatni sati klavira i gitare, privatna škola pjevanja...), a 2 (3%) studenta zaokružila su ostalo, pritom navodeći neku drugačiju vrstu glazbenog usavršavanja (npr. pjevanje u zboru, mjuzikl sekcije...), a 43 (72%) studenta navodi da se nisu dodatno glazbeno usavršavala (Slika 7.).

Slika 7. Dodatno glazbeno usavršavanje studenata

7.4. Mjerni instrument

Za svrhu istraživanja primijenjena su dva anketna upitnika. Učitelji su rješavali *Anketni upitnik procjene interesa učitelja o kompetencijama u poučavanju glazbene kulture u razrednoj nastavi*, a studenti su ispunjavali *Anketni upitnik procjene stavova o glazbenim kompetencijama koje stječu tijekom školovanja na Učiteljskom studiju uključujući procjenu glazbenih kompetencija učitelja*.

Upitnik je sastavljen od kratkog uvoda gdje je opisan cilj i svrha istraživanja, nakon čega slijede osnovni podaci ispitanika, spol, dob, godine radnog staža te stupanj obrazovanja i Sveučilište koje je ispitanik završio, nakon čega slijede pitanja o dodatnom glazbenom usavršavanju i izvannastavnim glazbenim aktivnostima. S druge strane upitnik kojega su rješavali studenti na početku sadrži informacije o

spolu i dobi ispitanika, studijskoj godini te, kao i kod učitelja, informaciju o dodatnom glazbenom usavršavanju.

Središnji dio upitnika sadrži 24 čestice sa skalom procjene Likertovog tipa od 1 do 5, gdje učitelji i studenti zaokružuju samo jedan broj u svakoj čestici koji je u skladu s njihovim stavom. Čestice su podijeljene u tri grupe na način da se prva odnosi na glazbene kompetencije učitelja i studenata stečene na studiju, druga grupa čestica odnosi se na osobni doživljaj glazbenih kompetencija učitelja gdje učitelji procjenjuju sami sebe, dok studenti procjenjuju rad učitelja na nastavi Glazbene kulture na temelju dosadašnjeg iskustva koje su stekli na praksi ili ocjenskim predavanjima na Metodici glazbene kulture. Treća skupina odnosi se na stavove učitelja o glazbenim kompetencijama. Završni dio upitnika sadrži dva pitanja otvorenog tipa gdje je dopuštena sloboda izražavanja, a pitanja ispituju mišljenje učitelja i studenata o provedbi nastave Glazbene kulture te njihove prijedloge za poboljšanje. Anketni upitnik sastavila sam uz pomoć mentorice doc. dr. sc. Mirne Marić.

7.5. Postupak

Istraživanje je provedeno u 10 osnovnih škola grada Rijeke u svibnju i lipnju 2018. godine. Osnovne škole koje su sudjelovale u istraživanju su: OŠ Kozala, OŠ Ivana Zajca, OŠ Nikola Tesla, OŠ Trsat, OŠ Gornja Vežica, OŠ Škurinje, OŠ Donja Vežica, OŠ Vladimira Gortana, OŠ Brajda i Katolička osnovna škola Josipa Pavlišića. Također istraživanje je provedeno i na Učiteljskom fakultetu sa studentima treće i četvrte godine Učiteljskog studija. Prije provedbe istraživanja u prethodno navedenim školama, ravnatelj i ravnateljice te učitelji i učiteljice bili su upoznati s ciljevima i svrhom istraživanja te načinom prikupljanja podataka. Također jasno je naglašeno da će rezultati istraživanja služiti za potrebe izrade diplomskoga rada te se neće koristiti u druge svrhe. Učitelji i studenti su rješavali desetominutni upitnik procjene interesa učitelja o kompetencijama u poučavanju glazbene kulture u razrednoj nastavi. Ispitanici su upoznati s anonimnosti i povjerljivosti upitnika. Rezultati istraživanja diplomskog rada po potrebi i prema željama ravnatelja i učitelja škole mogu se javno prezentirati nastavnom osoblju po dogovoru i na taj način prikazati dobivene rezultate. Također ukoliko studenti budu zainteresirani za

rezultate istraživanja, u dogovoru s fakultetom, možemo izložiti prezentaciju s rezultatima u sklopu njihove nastave.

7.6. Rezultati i diskusija

Podaci su obrađeni u statističkom programu IBM SPSS Statistics 23. Za obradu podataka koristila sam metodu deskriptivne statistike, test bivarijatne korelacije, T-test te kvalitativnu analizu odgovora učitelja na posljednja dva pitanja anketnog upitnika. Kako bih utvrdila zastupljenost odgovora na postojeće čestice koristila sam metodu deskriptivne statistike. Na taj sam način očitala rezultate svake čestice i to posebno na učiteljima i posebno na studentima. Testom bivarijatne korelacije izračunala sam postoji li povezanost između varijabli radnog staža i dobi s varijablama stavova o studiju, procjene glazbenih kompetencija te stavova o glazbenim kompetencijama. Koristila sam i T- test kako bih pronašla razlike i sličnosti u stavovima o studiju, procjeni glazbenih kompetencija te stavova o glazbenim kompetencijama u odnosu na zanimanje ispitanika i njihovo dodatno glazbeno usavršavanje. U nastavku teksta, riječ učitelji koristit ću za učitelje i učiteljice, a riječ studenti za studente i studentice.

DESKRIPTIVNA STATISTIKA

U nastavku slijedi prikaz Tablice 3. koja prikazuje rezultate deskriptivne statistike dobivene iskazanim stavovima učitelja o stečenim glazbenim kompetencijama za vrijeme studija.

Tablica 3. Deskriptivna statistika prikaza rezultata stavova učitelja (N= 76) o glazbenim kompetencijama stečenim na studiju

1. Na studiju je dovoljno glazbenih predmeta.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,03	1,058
2. Na studiju sam stekao/la vještine sviranja na glasoviru.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	2,72	1,520
3. Na studiju sam stekao/la osnove vokalne tehnike				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	2,97	1,107
4. Na studiju sam stekao/la osnove taktiranja (taktiranje – jasno označavanje taktnih doba pokretima ruke) prilikom izvođenja pjesme po sluhu.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	2	5	3,61	0,910
5. Zadovoljan/na sam sadržajima koji nude glazbeni predmeti tijekom studija.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,21	0,928
6. Količina stečenog znanja na glazbenim predmetima (pjevanje, sviranje) dovoljna je za rad u nastavi Glazbene kulture.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,38	1,095
7. Na studiju sam stekao/la kompetencije za izvođenje nastave Glazbene kulture u razrednoj nastavi.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,78	0,932

Učitelji razredne nastave *niti se slažu niti se ne slažu* ($M=3,03$) s tvrdnjom da je na studiju dovoljno glazbenih predmeta. Raspon odgovora na ovu tvrdnju pruža se od 1 (u potpunosti se ne slažem – 4 odgovora) do 5 (u potpunosti se slažem – 7 odgovora), većina učitelja, njih 25 zaokružilo je (3), da se *niti slažu niti ne slažu* s ovom tvrdnjom. Većina učitelja *niti se slaže niti ne slaže* da je stekla vještine sviranja na glasoviru za vrijeme studija ($M= 2,72$), od kojih se 24 *u potpunosti ne slaže* s tom tvrdnjom (1), a njih 13 se *ne slaže* (2), dok je 14 ispitanika zaokružilo (3) *niti se slažem niti ne slažem*. Podijeljeno je mišljenje ispitanika i o stjecanju osnova vokalne tehnike na studiju ($M= 2,97$), pri čemu 20 učitelja navodi kako se *niti slaže niti ne slaže* s ovom tvrdnjom. S druge strane učitelji smatraju kako su stekli osnove taktiranja na studiju ($M=3,61$), pri čemu su 32 ispitanika zaokružila (4) *slažem se*. Da nisu posve zadovoljni sadržajima koje nude glazbeni predmeti tijekom studija ($M= 3,21$), vidljivo je kod 13 ispitanika koji se *ne slažu* s ovom tvrdnjom i njih 35 koji se *niti slažu, niti ne slažu*. Također količina stečenog znanja na glazbenim predmetima nije dovoljna za rad u nastavi Glazbene kulture ($M= 3,38$) jer se učitelji *niti slažu niti ne slažu* s navedenom tvrdnjom. Iako većinu odgovora ispitanici ocjenjuju kao osrednje, naposljetku *se slažu* da su na studiju stekli kompetencije za izvođenje nastave Glazbene kulture u razrednoj nastavi i to 30 učitelja koji su zaokružili da *se slažu* (4) i njih 18 koji se *u potpunosti slažu* (5). Ovim rezultatima opovrgnuta je prva hipoteza: *Tijekom fakultetskog obrazovanja učitelji su stekli potrebne glazbene kompetencije za poučavanje Glazbene kulture u razrednoj nastavi*.

U nastavku slijedi prikaz Tablice 4. koja prikazuje rezultate deskriptivne statistike dobivene iskazanim stavovima učitelja o vlastitim glazbenim kompetencijama u radu s učenicima.

Tablica 4. Deskriptivna statistika prikaza rezultata stavova učitelja ($N=76$) o osobnom doživljaju i procjeni glazbenih kompetencija

1. Za sat glazbene kulture pripremam se više nego za ostale nastavne predmete.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	2,82	0,828
2. Smatram da mogu kompetentno izložiti predviđeni program na nastavi				

Glazbene kulture.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	2	5	3,97	0,832
3. Osjećam se sigurno prilikom izvođenja nastave Glazbene kulture.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	2	5	4,07	0,854
4. U svom radu pridržavam se stečenih vještina, znanja i metoda sa studija na nastavi Glazbene kulture.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	4,12	0,864
5. Jasno i uspješno interpretiram pjesmu koju obrađujem s učenicima				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	4,29	0,763
6. Primjenjujem instrumentalnu pratnju kod izvođenja pjesme po sluhu.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,39	1,108
7. Dobro vladam taktiranjem (dajem prave znakove učenicima prilikom pjevanja pjesme).				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,93	0,899
8. Primjereno vladam osnovama glazbene teorije (čitam notno pismo, analiziram strukturu pjesme, poznajem izvođački aparat).				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,88	0,966
9. Prilikom pripremanja nastavne jedinice slušanja glazbe pristupam ozbiljno, a nepoznato glazbeno djelo prethodno preslušam i analiziram (doživljaj, tempo, dinamika).				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	4,38	0,748
10. Nisam u mogućnosti iskoristiti sve vlastite glazbene potencijale i kompetencije jer učionica nije adekvatno opremljena.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	2,93	1,050

11. Glazbene kompetencije mi pomažu u realizaciji ostalih nastavnih predmeta.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	2	5	3,83	0,870

Kada govorimo o osobnom doživljaju ispitanika, odnosno njihovoj procjeni glazbenih kompetencija, većina ispitanika zaokružila je 3 (*niti se slažem niti se ne slažem*) na tvrdnju da se za sat glazbene kulture pripremaju više nego za ostale nastavne predmete (M= 2,82). Učitelji smatraju da mogu kompetentno izložiti predviđeni program na nastavi Glazbene kulture (M=3,97) s obzirom da je 33 ispitanika odgovorilo sa *slažem se* (4), a njih 22 se u *potpunosti slažu* (5) s navedenom tvrdnjom. Velik je postotak učitelja koji se osjećaju sigurno prilikom izvođenja nastave Glazbene kulture (M= 4,07) te da se u svom radu pridržavaju stečenih vještina, znanja i metoda sa studija (M= 4,12). Također većina učitelja navodi kako jasno i uspješno interpretiraju pjesmu koju obrađuju s učenicima (M= 4,29), od kojih se 34 *slaže* (4), a 33 u *potpunosti slaže* (5). Nešto slabiji rezultati pojavljuju se kod tvrdnje da učitelji primjenjuju instrumentalnu pratnju kod izvođenja pjesme po sluhu (M= 3,39). Iako je raspon odgovora od 1 (u potpunosti se ne slažem – 3 odgovora) i 5 (u potpunosti se slažem – 14 odgovora), većina ispitanika na ovo pitanje odgovorila je s *niti se slažem, niti se ne slažem* (14 odgovora). S druge strane, učitelji se slažu da dobro vladaju taktiranjem, odnosno daju prave znakove učenicima prilikom pjevanja pjesme po sluhu (M= 3,93) i to 56 učitelja, od kojih je 34 zaokružilo da *se slažu* (4) i 21 ispitanik da se u *potpunosti slaže* (5). Učitelji potvrđuju da primjereno vladaju osnovama glazbene teorije (M= 3,88) i da znaju čitati notno pismo, analizirati strukturu pjesme te da poznaju izvođački aparat, gdje je većina zaokružila od 3 (*niti se slažem niti se ne slažem*) do 5 (*u potpunosti se slažem*). Prilikom pripremanja nastavne jedinice slušanja glazbe učitelji pristupaju ozbiljno, a nepoznato glazbeno djelo prethodno preslušaju i analiziraju (M= 4,38). S tom tvrdnjom se većina ispitanika *slaže*, a tek nekolicina, odnosno 7 ispitanika zaokružuje da se *ne slaže*. Prilikom procjene opremljenosti učionice, većina učitelja navodi kako se *niti slažu niti ne slažu* s tvrdnjom da nisu u mogućnosti iskoristiti sve vlastite glazbene potencijale i kompetencije (M= 2 ,93), ali

se slažu da im glazbene kompetencije pomažu u realizaciji ostalih nastavnih predmeta ($M = 3,83$). Učitelji su podijeljeni kada se radi o procjeni glazbenih kompetencija te su se na svaku tvrdnju u ovoj skali našli odgovori u rasponu od 1 (*u potpunosti se ne slažem*) do 5 (*u potpunosti se slažem*).

Na temelju rezultata procjene glazbenih kompetencija učitelja, možemo zaključiti kako je većina učitelja zadovoljna svojim angažmanom na nastavi Glazbene kulture te je potvrđena druga hipoteza: *Učitelji se procjenjuju kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture.*

U nastavku slijedi prikaz Tablice 5. koja prikazuje rezultate deskriptivne statistike dobivene iskazanim stavovima učitelja o glazbenim kompetencijama.

Tablica 5. Deskriptivna statistika prikaza rezultata stavova učitelja ($N=76$) o glazbenim kompetencijama

1. Smatram da su glazbene kompetencije učitelja izjednačene po stupnju važnosti s kompetencijama ostalih nastavnih predmeta koje učitelj posjeduje.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,62	0,993
2. Glazbene kompetencije pomažu u realizaciji nastave tjelesne i zdravstvene kulture, hrvatskog jezika, likovne kulture.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,96	0,791
3. Svaki učitelj posjeduje kompetencije procjene glazbenog djela.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,36	0,948
4. Tradicijska glazba ima važno mjesto u odgoju i obrazovanju djece u razrednoj nastavi.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	2	5	4,30	0,712
5. Učitelji posjeduju osnovno znanje o tradicijskoj/zavičajnoj glazbi.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	2	5	3,59	0,819

6. Učitelji rado pristupaju obradi nastavnog sadržaja s temom zavičajne glazbe.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	2	5	3,83	0,806
7. Učenici prepoznaju kompetentnost učitelja u području poučavanja glazbe.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
76	1	5	3,99	0,792

Kada govorimo o glazbenim kompetencijama, učitelji smatraju da su jednako važne kao i ostale kompetencije učitelja potrebne za rad u razrednoj nastavi ($M= 3,62$). Iako rezultati pokazuju kako se učitelji slažu s tvrdnjom, neočekivan je broj odgovora u rasponu od 1 (*u potpunosti se ne slažem*) do 3 (*niti se slažem niti se ne slažem*) koje učitelji zaokružuju na ovu tvrdnju (36 odgovora) i time umanjuju važnost glazbenih kompetencija. Većina učitelja svjesna je važnosti glazbenih kompetencija u realizaciji ostalih nastavnih predmeta, poput Tjelesne i zdravstvene kulture, Hrvatskog jezika i Likovne kulture gdje se glazba može uspješno korelirati ($M= 3,96$). Iako je procjena glazbenih kompetencija učitelja bila poprilično uspješna, temeljem rezultata, učitelji se niti slažu, niti ne slažu kako svaki učitelj ne posjeduje kompetencije procjene glazbenog djela ($M= 3,36$), gdje su većinom zaokružili 3 (*niti se slažem niti se ne slažem*). Nasuprot tome, odgovorima potvrđuju važnost tradicijske glazbe u odgoju i obrazovanju djece u razrednoj nastavi ($M= 4,30$). Raspon odgovora na ovu tvrdnju je od 3 (*niti se slažem niti se ne slažem se* – 9 odgovora) do 5 (*u potpunosti se slažem* – 33 odgovora). Također učitelji se slažu s tvrdnjom kako većina posjeduje osnovno znanje o tradicijskoj/zavičajnoj glazbi ($M= 3,59$), kao i da učitelji rado pristupaju obradi nastavnog sadržaja s temom zavičajne glazbe ($M= 3,83$). Ovime je potvrđena šesta hipoteza: *Učitelji smatraju važnim provoditi sadržaj tradicijske glazbe u nastavi Glazbene kulture*. Neovisno o razini afiniteta prema glazbi, učitelji su svjesni da učenici prepoznaju njegovu kompetentnost u području poučavanja glazbe ($M= 3,99$).

Ovim rezultatima možemo zaključiti kako učitelji poimaju važnost glazbenih kompetencija te tradicijsku glazbu kao značajnu za odgoj i obrazovanje djece u razrednoj nastavi. Ovim rezultatima potvrđena je četvrta hipoteza: *Učitelji smatraju važnim posjedovati glazbene kompetencije.*

U nastavku slijedi prikaz Tablice 6. koja prikazuje rezultate deskriptivne statistike dobivene iskazanim stavovima studenata o stečenim glazbenim kompetencijama za vrijeme studija.

Tablica 6. Deskriptivna statistika prikaza rezultata stavova studenata (N= 60) o glazbenim kompetencijama stečenim na studiju

1. Na studiju je dovoljno glazbenih predmeta.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	4,38	1,010
2. Na studiju sam stekao/la vještine sviranja na glasoviru.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	2	5	4,42	0,787
3. Na studiju sam stekao/la osnove vokalne tehnike				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,08	1,169
4. Na studiju sam stekao/la osnove taktiranja (taktiranje – jasno označavanje taktnih doba pokretima ruke) prilikom izvođenja pjesme po sluhu.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,68	1,200
5. Zadovoljan/na sam sadržajima koji nude glazbeni predmeti tijekom studija.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,68	1,172
6. Količina stečenog znanja na glazbenim predmetima (pjevanje, sviranje) dovoljna je za rad u nastavi Glazbene kulture.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	4,03	1,164
7. Na studiju sam stekao/la kompetencije za izvođenje nastave Glazbene				

kulture u razrednoj nastavi.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	2	5	3,95	0,964

Studenti treće i četvrte godine Učiteljskog studija, Učiteljskog fakulteta u Rijeci smatraju kako je na studiju dovoljno glazbenih predmeta ($M= 4,38$). Iako se raspon odgovora na ovu tvrdnju proteže od 1 (*u potpunosti se ne slažem* – 1 odgovor) do 5 (*u potpunosti se slažem* – 38 odgovora), velika većina studenata odgovorila je da se slaže. Također iskazuju kako su na studiju stekli potrebne vještine sviranja na glasoviru ($M= 4,42$). S druge strane studenti se *niti slažu niti ne slažu* s tvrdnjom da su stekli osnove vokalne tehnike ($M= 3,08$). Promatrajući odgovore koje su davali studenti na tvrdnje o sviranju glasovira (*slažem se* – 10 odgovora, *u potpunosti se slažem* – 15 odgovora) te na tvrdnju o stjecanju osnova vokalnih tehnika (*u potpunosti se ne slažem* – 6 odgovora, *ne slažem se* – 23 odgovora), možemo zaključiti kako se na studiju više pozornosti pridaje sviranju, nego pjevanju. Za razliku od vokalne tehnike, studenti navode kako *se slažu* da su stekli osnove taktiranja, odnosno osposobili su se za jasno označavanje taktnih doba pokretima ruke prilikom izvođenja pjesme po sluhu. 32 studenta *slaže se* s ovom tvrdnjom (4), dok se njih 12 *u potpunosti slaže* (5). Iako prikazanim rezultatima ($M= 3,68$) studenti ističu slaganje s tvrdnjom da su zadovoljni sadržajima koji nude glazbeni predmeti tijekom studija, 2 ispitanika se *u potpunosti ne slažu* s tvrdnjom, njih 13 *ne slaže se*, dok se čak 35 studenata *niti slaže niti ne slaže* s ovom tvrdnjom. S druge strane studenti smatraju kako je količina stečenog znanja na glazbenim predmetima dovoljna za rad u nastavi Glazbene kulture ($M= 4,03$) i da su stekli potrebne glazbene kompetencije za izvođenje nastave Glazbene kulture ($M= 3,95$).

Možemo primijetiti kako su studenti zadovoljniji glazbenim predmetima te stečenim glazbenim kompetencijama na studiju od učitelja. Na temelju dobivenih rezultata, ovaj put je potvrđena prva hipoteza: *Tijekom fakultetskog obrazovanja studenti su stekli potrebne glazbene kompetencije za poučavanje Glazbene kulture u razrednoj nastavi.*

U nastavku slijedi prikaz Tablice 7. koja prikazuje rezultate deskriptivne statistike dobivene iskazanim stavovima studenata, odnosno njihove procjene glazbenih kompetencija učitelja.

Tablica 7. Deskriptivna statistika prikaza rezultata stavova studenata (N=60) o osobnom doživljaju i procjeni glazbenih kompetencija učitelja

1. Učitelji se za sat Glazbene kulture pripremaju više nego za ostale nastavne predmete.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	2,78	1,010
2. Učitelji mogu kompetentno izložiti predviđeni program na nastavi Glazbene kulture.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,65	0,917
3. Učitelji se osjećaju sigurno prilikom izvođenja nastave Glazbene kulture.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,33	1,068
4. U svom se radu učitelji pridržavaju stečenih vještina, znanja i metoda sa studija na nastavi Glazbene kulture.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,18	1,112
5. Učitelji jasno i uspješno interpretiraju pjesmu koju obrađuju s učenicima.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,47	0,892
6. Učitelji primjenjuju instrumentalnu pratnju kod izvođenja pjesme po sluhu.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	2,93	1,219
7. Učitelji dobro vladaju taktiranjem (dajem prave znakove učenicima prilikom pjevanja pjesme).				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,33	0,130
8. Učitelji primjereno vladaju osnovama glazbene teorije (čitaju notno				

pismo, analiziraju strukturu pjesme, poznaju izvodački aparat).				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,47	1,065
9. Prilikom pripremanja nastavne jedinice slušanja glazbe, učitelji pristupaju ozbiljno, a nepoznato glazbeno djelo prethodno preslušaju i analiziraju (doživljaj, tempo, dinamika).				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,93	0,936
10. Učitelji nisu u mogućnosti iskoristiti sve vlastite glazbene potencijale i kompetencije jer učionica nije adekvatno opremljena.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	4,05	1,048
11. Učiteljima glazbene kompetencije pomažu u realizaciji ostalih nastavnih predmeta.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,72	0,976

Tvrdnje ove skale prikazuju procjenu učiteljskih kompetencija od strane studenata, odnosno kako studenti vide učitelje tijekom dosadašnjeg iskustva u nastavi Glazbene kulture te korištenju glazbenih kompetencija i izvan nje. Isto kao i učitelji, studenti navode kako se *niti slažu niti ne slažu* s tvrdnjom da se učitelji za sat Glazbene kulture pripremaju više nego za ostale nastavne predmete ($M = 2,78$) te je ponajviše odgovora upravo bilo 3 – *niti se slažem niti se ne slažem* (27 odgovora). Većina studenata, njih 29, *slaže se* da učitelji mogu kompetentno izložiti predviđeni program na nastavi Glazbene kulture ($M = 3,65$). S druge strane studenti se *ne slažu u potpunosti* s tvrdnjom da se učitelji osjećaju sigurno prilikom izvođenja nastave Glazbene kulture ($M = 3,33$) te je najviše odgovora bilo upravo pod brojem 3 – *niti se slažem niti se ne slažem*, njih 25. Isto je i s tvrdnjom da se učitelji u svom radu pridržavaju stečenih vještina, znanja i metoda sa studija ($M = 3,18$), gdje studenti navode da se *niti slažu niti ne slažu*, iako su mišljenja studenata na ovu tvrdnju podijeljena: *u potpunosti se ne slažem* – 5 odgovora, *ne slažem se* – 12 odgovora, *niti se slažem niti se ne slažem* 12 odgovora, *slažem se* – 23 odgovora i *u potpunosti se slažem* – 5 odgovora. Iako su se učitelji većinom složili oko toga da jasno i uspješno

interpretiraju pjesmu koju obrađuju s učenicima, studenti *nit i se slažu niti ne slažu* s tom tvrdnjom (M= 3,47). Kao i na prethodnoj tvrdnji, studenti su raznoliko davali svoje odgovore u rasponu od 1 – *u potpunosti se ne slažem* do 5 – *u potpunosti se slažem*. Studenti navode kako učitelji osrednje primjenjuju instrumentalnu pratnju kod izvođenja pjesme po sluhu (M= 2,93) te se *nit i slažu niti ne slažu* i s tom tvrdnjom, kao i s tvrdnjom da učitelji dobro vladaju taktiranjem (M= 3,33) prilikom pjevanja pjesme i da primjereno vladaju osnovama glazbene teorije (M= 3,47). Studenti smatraju da prilikom pripremanja nastavne jedinice slušanja glazbe, učitelji pristupaju ozbiljno te da nepoznato glazbeno djelo prethodno preslušaju i analiziraju (M= 3,93). Na ove tri tvrdnje, raspon odgovora kreće se od 1 – *u potpunosti se ne slažem* do 5 – *u potpunosti se slažem*. Za razliku od učitelja, studenti smatraju kako se ne mogu iskoristiti svi vlastiti potencijali i kompetencije jer učionice nisu adekvatno opremljene (M= 4,05). Na ovu je tvrdnju većina studenata zaokružila 5 – *u potpunosti se slažem* (26 odgovora). Studenti također primjećuju kako glazbene kompetencije pomažu učiteljima u realizaciji ostalih nastavnih predmeta (M= 3,72)

Ovim rezultatima primjećujemo kako studenti ne vide učitelje, u području glazbenih kompetencija, onako kako učitelji vide sami sebe. Studenti su kritičniji te primjećuju nedostatke. Također je veliki raspon odgovora studenata u ovoj skali procjene učitelja te je na mnogo pitanja ravnomjerno raspoređen broj studenata od 1 *u potpunosti se ne slažem* do 5 - *u potpunosti se slažem*, što nam govori kako su različita iskustva studenata u praksi. Na temelju rezultata procjene studenta glazbenih kompetencija učitelja opovrgnuta je treća hipoteza: *U nastavi Glazbene kulture učitelji primjenjuju kompetencije stečene formalnim obrazovanjem*.

U nastavku slijedi prikaz Tablice 8. koja prikazuje rezultate deskriptivne statistike dobivene iskazanim stavovima studenata o glazbenim kompetencijama.

Tablica 8. Deskriptivna statistika prikaza rezultata stavova studenata (N=60) o glazbenim kompetencijama

1. Smatram da su glazbene kompetencije učitelja izjednačene po stupnju važnosti s kompetencijama ostalih nastavnih predmeta koje učitelj posjeduje.				
N	Minimum	Maximum	M	SD

60	1	5	3,60	1,092
2. Glazbene kompetencije pomažu u realizaciji nastave tjelesne i zdravstvene kulture, hrvatskog jezika, likovne kulture.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	4,00	0,974
3. Svaki učitelj posjeduje kompetencije procjene glazbenog djela.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,45	1,016
4. Tradicijska glazba ima važno mjesto u odgoju i obrazovanju djece u razrednoj nastavi.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	2	5	4,50	0,792
5. Učitelji posjeduju osnovno znanje o tradicijskoj/zavičajnoj glazbi.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,48	1,097
6. Učitelji rado pristupaju obradi nastavnog sadržaja s temom zavičajne glazbe.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	3,50	1,097
7. Učenici prepoznaju kompetentnost učitelja u području poučavanja glazbe.				
N	Minimum	Maximum	M	SD
60	1	5	4,00	0,902

Studenti se slažu s tvrdnjom da su glazbene kompetencije učitelja izjednačene po stupnju važnosti s kompetencijama ostalih glazbenih predmeta ($M= 3,60$), međutim kao i učitelji mnogo je odgovora od 1 – *u potpunosti se ne slažem* (3 odgovora) do 3 – *niti se slažem niti se ne slažem* (19 odgovora) koji umanjuju vrijednost aritmetičke sredine. Također studenti su svjesni da glazbene kompetencije mogu koristiti i u nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture, Hrvatskog jezika i Likovne kulture ($M= 4,00$). Studenti su svjesni da svaki učitelj ne posjeduje kompetencije procjene glazbenog djela ($M= 3,45$) te se *niti slažu niti ne slažu* s navedenom tvrdnjom. Studenti se *u potpunosti slažu* da tradicijska glazba ima važno mjesto u

odgoju i obrazovanju djece u razrednoj nastavi ($M = 4,50$) te je na tu tvrdnju 38 studenata zaokružilo *u potpunosti se slažem* (5). Time je potvrđena peta hipoteza: *Studenti smatraju važnim provoditi sadržaj tradicijske glazbe u nastavi Glazbene kulture*. S druge strane studenti navode kako se *nit* *slažu* *nit* *ne slažu* s tvrdnjom da svaki učitelj posjeduje osnovno znanje o zavičajnoj glazbi ($M = 3,48$). Međutim slažu se s tvrdnjom da učitelji rado pristupaju obradi nastavnog sadržaja s temom zavičajne glazbe ($M = 3,50$). Na kraju, studenti smatraju kako učenici prepoznaju kompetentnost učitelja u području poučavanja glazbe ($M = 4,00$), gdje se odgovori kreću u rasponu od 3 – *nit* *se slažem* *nit* *se ne slažem* (15 odgovora) do 5 – *u potpunosti se slažem* (20 odgovora).

Iz dobivenih rezultata uočavam kako su studenti svjesni važnosti posjedovanja glazbenih kompetencija kao i korištenja istih u odgojno – obrazovnom sustavu, ali i postojećih nedostataka. Ovim rezultatima potvrđena je četvrta hipoteza: *Studenti smatraju važnim posjedovati glazbene kompetencije*.

TEST BIVARIJATNE KORELACIJE

Kako bih lakše utvrdila povezanost i jačinu povezanosti određenih varijabli, najprije sam grupirala čestice anketnog upitnika u tri grupe. Prvih sedam čestica koje se odnose na stavove o kompetencijama postignutim na studiju grupirala sam u jednu varijablu te je naslovila pod imenom “*Na studiju*”. Drugih jedanaest čestica koje se odnose na osobni doživljaj glazbenih kompetencija učitelja te procjenu glazbenih kompetencija učitelja od strane studenata, grupirala sam u drugu varijablu i naslovila je “*Doživljaj glazbenih kompetencija*”. Zadnjih sedam čestica koje se odnose na stavove učitelja i studenata o glazbenim kompetencijama grupirala sam u treću varijablu te je naslovila imenom “*Glazbene kompetencije*”. Ovim sam testom htjela utvrditi povezanost varijabli Dob i Godina radnog staža s varijablama Na studiju, Doživljaja glazbenih kompetencija te Glazbene kompetencije kod učitelja. Test korelacije je statistički značajan ako je $p < 0,01$ (jači kriterij) ili $p < 0,05$ (slabiji kriterij), odnosno postoji povezanost između varijabli ukoliko su zadovoljeni navedeni kriteriji. Pearsonov koeficijent korelacije (r) pokazuje nam jačinu povezanosti dviju varijabli, a određuje se prema Guilfordovoj tablici vrijednosti.

Rezultati bivarijatne korelacije za učitelje razredne nastave govore da nije dobivena statistički značajna povezanost između varijable „*Godine radnog staža*“ i varijable „*Na studiju*“, odnosno godine radnog staža učitelja nisu povezane s njihovim stavovima o kompetencijama stečenima za vrijeme studija ($r=-0.18$, $p>0.05$). Jednako je i s varijablom „*Godine radnog staža*“ i varijablom „*Doživljaj glazbenih kompetencija*“. Nije dobivena statistički značajna povezanost niti između ove dvije varijable, što znači da godine radnog staža učitelja ne ovise o tome kako učitelji vrše procjenu vlastitih glazbenih kompetencija i ($r=0.005$, $p>0.05$). Također ne postoji značajna povezanost između varijable „*Godine radnog staža*“ i „*Glazbene kompetencije*“, odnosno godine radnog staža učitelja nisu povezane sa stavovima učitelja o glazbenim kompetencijama. Iz navedene analize mogu zaključiti kako i učitelji s više i učitelji s manje godina radnog staža poimaju slično svaku od ove tri skale, odnosno godine radnog staža učitelja ne ovise o njihovim stavovima o glazbenim kompetencijama kao i onima stečenim na studiju te procjene vlastitih glazbenih kompetencija.

Također ovim testom nije dobivena statistički značajna povezanost između varijabli „*Dob*“ i „*Na studiju*“, odnosno stavovi učitelja o kompetencijama stečenima za vrijeme studija nisu povezani s njihovom dobi. S dobi učitelja nije povezana niti procjena vlastitih kompetencija jer nije dobivena statistički značajna povezanost između varijable „*Dob*“ i varijable „*Doživljaj glazbenih kompetencija*“. Da ne postoji povezanost između dobi učitelja i stavova o glazbenim kompetencijama, također sam utvrdila testom bivarijatne korelacije gdje nisam dobila statistički značajnu povezanost između te dvije varijable, „*Dob*“ i „*Glazbene kompetencije*“. Kao i kod radnog staža učitelja, može se zaključiti da niti dob učitelja ne ovisi o njihovim stavovima o glazbenim kompetencijama. I mlađi i stariji učitelji imaju slična mišljenja o glazbenim kompetencijama te kompetencijama stečenim na studiju, isto kao i poimanje vlastitih glazbenih kompetencija u radu.

T- TEST

T-test je analiza kojom se određuje razlika između dvije kategorije na jednoj ili više kvantitativnih varijabli. Levenov test homogenosti varijabli govori nam ukoliko je dobivena statistički značajna razlika. Ukoliko je u Levenovom testu $p > 0,05$, analiza se nastavlja raditi uzimajući u obzir Sig. (2-tailed) rezultat gornjeg reda u tablici. No, ako je $p < 0,05$, u obzir se uzima Sig. (2-tailed) rezultat donjeg reda u tablici. Ukoliko je Sig. (2-tailed) $< 0,01$, možemo znati da postoji značajna razlika. U ovom slučaju, htjela sam utvrditi postoji li razlika u stavovima o glazbenim kompetencijama stečenim na studiju, procjeni vlastitih glazbenih kompetencija učitelja te na koji način studenti procjenjuju njihove kompetencije i stavove o glazbenim kompetencijama između učitelja i studenata. Također htjela sam utvrditi razlike u stavovima između učitelja i studenata s dodatnim glazbenim usavršavanjem te onih koji se nisu dodatno glazbeno usavršavali nakon studija.

T – testom dobivena je statistički značajna razlika u kompetencijama postignutima na studiju između studenata i učitelja ($t=-5,21$, $df=134$, $p<0.01$). To znači da studenti smatraju da su na studiju stekli više glazbenih kompetencija ($M=27.23$, $SD=4.48$) od učitelja ($M=22.79$, $SD=5.44$), odnosno zadovoljniji su studijskim programom u području glazbe od učitelja koji već rade u školi. Ovim testom je također dobivena statistički značajna razlika u doživljaju glazbenih kompetencija između studenta i učitelja ($t=3.62$, $df=134$, $p<0.01$), što znači da su učitelji bolje ocijenili vlastite glazbene kompetencije u radu s učenicima ($M=41.62$, $SD=6.12$), nego li su studenti procijenili njihove glazbene kompetencije ($M=37.85$, $SD=5.88$). Analiza studentskih odgovora govori nam da studenti nisu zadovoljni izvedbom nastave Glazbene kulture i način na koji učitelji koriste glazbene kompetencije, za razliku od učitelja koji se poimaju kompetentnima u tom području. Studenti se niti slažu, niti ne slažu da su učitelji dovoljno kompetentni za kvalitetno izvođenje nastave Glazbene kulture. Što se tiče razlike u stavovima o glazbenim kompetencijama između učitelja i studenata, nije dobivena statistički značajna razlika ($t=0.16$, $df=134$, $p>0.05$), što znači da se i učitelji i studenti podjednako slažu o važnosti glazbenih kompetencija, ali isto tako i o nedostacima u tom području. (Tablica 9.)

Tablica 9. Rezultati T- testa izraženi aritmetičkim sredinama

	UČITELJI	STUDENTI
STAVOVI O KOMPETENCIJAMA STEČENIM NA STUDIJU	22,7	27,22
PROCJENA GLAZBENIH KOMPETENCIJA UČITELJA	41,61	37,84
STAVOVI O GLAZBENIM KOMPETENCIJAMA	26,65	26,53

Gledajući sveobuhvatno rezultate svih triju testova, možemo zaključiti kako postoje značajne razlike u stavovima između učitelja i studenata, ali i neke sličnosti. Studenti smatraju kako su za vrijeme studija na različitim predmetima vezanim uz glazbu, imali priliku steći potrebne glazbene kompetencije, dok se učitelji ne slažu u tolikoj mjeri s time. Unatoč tome učitelji se smatraju kompetentnima za izvođenje nastave Glazbene kulture, dok ih studenti ne vide kompetentnima u tolikoj mjeri i ne slažu se s time da su dovoljno kompetentni za rad u tom području. Bez obzira na sve i studenti i učitelji smatraju važnima glazbene kompetencije i tradicijsku glazbu u odgoju i obrazovanju te primjećuju određene nedostatke u nastavi Glazbene kulture.

Osim razlika u stavovima između studenata i učitelja, T – testom analizirala sam razlike u stavovima između studenata i učitelja koji su se tijekom života dodatno glazbeno usavršavali i onih koji nisu imali priliku za dodatno glazbeno usavršavanje. U dodatno glazbeno usavršavanje uvrstila sam završenu srednju glazbenu školu, osnovnu glazbenu školu, završen glazbeni tečaj ili nešto što nije navedeno što se nalazilo pod odgovorom ostalo. U ovom istraživanju 27 učitelja navelo je kako se dodatno glazbeno obrazovalo, dok njih 49 nije. 17 studenata navodi kako su završili neki oblik dodatnog glazbenog obrazovanja, dok se ostalih 43 nije imalo priliku dodatno glazbeno obrazovati.

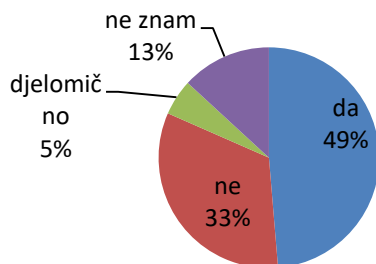
Nadalje nije dobivena statistički značajna razlika u stavovima o stečenim kompetencijama na studiju između učitelja i studenata koji imaju dodatno glazbeno usavršavanje i učitelja i studenata koji nemaju dodatno glazbeno usavršavanje ($t=1.18$, $df=134$, $p>0.05$). Možemo zaključiti kako i oni koji se jesu dodatno glazbeno usavršavali i oni koji nisu, imaju jednake stavove o kompetencijama stečenim na studiju. Također nije dobivena statistički značajna razlika u stavovima o glazbenim kompetencijama između učitelja i studenata koji imaju dodatno glazbeno usavršavanje i učitelja i studenata koji nemaju dodatno glazbeno usavršavanje ($t=0.46$, $df=134$, $p>0.05$), što znači da i jedni i drugi poimaju glazbene kompetencije kao važne u odgojno – obrazovnom procesu. Za razliku od ova dva testa, statistički značajna razlika dobivena je u osobnom doživljaju glazbenih kompetencija između učitelja koji imaju dodatno glazbeno usavršavanje i učitelja koji nemaju dodatno glazbeno usavršavanje ($t=2.52$, $df=74$, $p<0.05$). To znači, da ispitani učitelji koji su se tijekom života dodatno glazbeno usavršavali bolje procjenjuju vlastite glazbene kompetencije u radu s učenicima ($M=43.93$, $SD=7.25$) za razliku od učitelja koji nemaju dodatno glazbeno obrazovanje ($M=40.35$, $SD=5.06$). Možemo pretpostaviti kako su svi oblici dodatnog glazbenog obrazovanja uvelike pomogli učiteljima u njihovom radu u nastavi Glazbene kulture te omogućili sigurnost u izvođenju iste. Na kraju, nije dobivena statistički značajna razlika u osobnom doživljaju glazbenih kompetencija učitelja između studenata koji imaju dodatno glazbeno usavršavanje i studenata koji nemaju dodatno glazbeno usavršavanje ($t=-0.65$, $df=56$, $p>0.05$). I studenti s dodatnim glazbenim usavršavanjem i oni koji nisu imali priliku za istim, jednako poimaju glazbene kompetencije učitelja razredne nastave.

Kvalitativna analiza odgovora učitelja razredne nastave i studenata o uvjetima potrebnim za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture

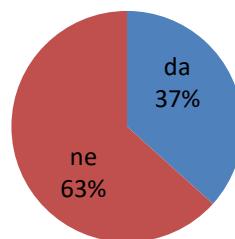
Na pretposljednje pitanje anketnog upitnika, 37 (49%) učitelja odgovorilo je kako smatra da su zadovoljeni uvjeti za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture. Tek 25 (33%) učitelja reklo je kako smatra da nisu zadovoljeni uvjeti, njih četvero (5%) smatra da su djelomično ispunjeni uvjeti, dok je 10 (13%) istaknulo kako ne znaju jesu li ispunjeni uvjeti (Slika 8.). S druge strane većina studenata, njih

38, smatra kako uvjeti za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture nisu ispunjeni, a 22 studenta navelo je kako misle da su uvjeti ispunjeni (Slika 9.)

Slika 8. Mišljenje učitelja o uvjetima potrebnim za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture

Slika 9. Mišljenje studenata o uvjetima potrebnim za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture

Iz analize ovog pitanja mogu zaključiti kako su studenti kritičniji prema odgojno – obrazovnim institucijama te smatraju kako postoji mogućnost za poboljšanjem uvjeta rada u nastavi Glazbene kulture, za razliku od učitelja gdje se većina slaže da su uvjeti zadovoljeni.

Na posljednje pitanje otvorenog tipa, 29 učitelja i 43 studenta predlažu poboljšanje uvjeta rada u nastavi Glazbene kulture. Iz odgovora se može zaključiti kako većina škola nije adekvatno opremljena, odnosno nedostaje opreme za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture. Većina učitelja navodi kako je potrebno da se u svakoj učionici nalazi glasovir, isto kao i Orffov instrumentarij, a to do sada nije ispunjeno u svim školama. Također primjećuju kako je jedan sat Glazbene kulture tjedno premalo te da bi se i na to trebalo utjecati. Ističu i potrebu stručnih usavršavanja u tom području u organizaciji škole i kako se odgojne predmete, kao što je Glazbena kultura, degradira. Rezultati odgovora ispitanika pokazuju kako učitelji uočavaju manjkavost predviđenog vremena u području glazbe na Učiteljskom fakultetu, zbog kojega postoji nemogućnost rada sa studentima koji „nisu talentirani“ u području glazbe te takvi nemaju mogućnost steći potrebne kompetencije zbog ubrzanog učenja teškog i apstraktnog gradiva. Bez obzira na sve izvedene zaključke provedene ankete, nekolicina učitelja smatra da je za kvalitetnu izvedbu nastave Glazbene kulture važna volja i motivacija učitelja i da tada ništa od navedenog nije potrebno.

Studenti Učiteljskog fakulteta u Rijeci, također, primjećuju nedostatke u realizaciji nastave Glazbene kulture te navode kako je potrebno više opremiti škole glazbenim instrumentima, kao i omogućiti učiteljima dodatna glazbena usavršavanja. Također smatraju kako zbog neadekvatne opremljenosti učionica, većina učitelja ne svira glasovir, niti neki drugi instrument u radu s učenicima, već koristi nosače zvuka sa pjesmama predviđenim za učenje po sluhu. Ističu kako bi se glazba trebala provoditi na svim nastavnim predmetima. Osim toga primjećuju nedostatke glazbenih predmeta na učiteljskom studiju za koje smatraju da su jako važni za učiteljsku struku u području glazbene kulture. Nedostatke u području glazbene kulture vide u malom broju sati usvajanja vještina pjevanja, odnosno rada na vokalnoj tehnici. Pjevanje bi se trebalo izuzeti te mu posvetiti posebno vrijeme. Smatraju kako nije uredu očekivati od studenata da poštuju ishode učenja u području glazbene kulture, s obzirom na to da fakultet ne pruža mogućnost ispunjavanja istih tijekom studija, što je uvjetovano i nedostatkom prijemnog ispita prilikom upisa na studij. Također ističu kako je vrlo malo mogućnosti sudjelovanja u školskoj praksi, što podrazumijeva praktični rad na svakom pojedinom predmetu struke. Ukoliko bi se ova situacija u dogledno vrijeme promijenila, prema mišljenju studenata bi se poboljšali uvjeti za razvijanje njihova samopouzdanja. Osim treme koja prati studenta prilikom izvedbe svakog ocjenskog sata, područje glazbene kulture je prema mišljenju studenata veoma kompleksno jer uključuje više elemenata koje treba vrlo precizno ispuniti, a to su sviranje, taktiranje, točno intonativno pjevanje i interpretacija ritma pjesme. Također uviđaju problematiku kontradiktornosti, između uvjeta na fakultetu i uvjeta u školi, s obzirom da se na fakultetu najviše vremena posvećuje sviranju, a u rijetko kojoj školi postoji glasovir na kojem mogu koristiti te stečene kompetencije.

Prema iskazima ispitanika, ne može se sa sigurnošću utvrditi jesu li ili nisu zadovoljeni uvjeti za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture. Iako je više ispitanika odgovorilo kako uvjeti za zadovoljavajuću provedbu nastave Glazbene kulture nisu ispunjeni, većina učitelja nije se s time složila. Stoga se nameće pitanje zašto i kako dolazi do razilaženja mišljenja učitelja i budućih učitelja. Iz rezultata istraživanja vidljivo je kako se većina učitelja, ali i budućih učitelja, do fakulteta nije glazbeno usavršavala, a smatraju glazbu važnom u odgoju i obrazovanju djece i

upravo je to razlog zbog kojega se vide manjkavosti fakulteta. Osim što su ispitanici naveli kako postoje problemi prilikom stjecanja glazbenih kompetencija na fakultetu, vidljivo je kako se i one stečene kompetencije teško koriste u praksi zbog neadekvatno opremljenih učionica, ali i nedostatka daljnjeg usavršavanja. Ovim rezultatima posljednja hipoteza: *Učitelji i studenti smatraju kako su ispunjeni svi uvjeti za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture*, nije niti potvrđena niti opovrgnuta, s obzirom da studenti smatraju kako uvjeti nisu ispunjeni, dok učitelji smatraju ispunjenima sve uvjete za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture.

8. ZAKLJUČAK

Glazbena umjetnost bi se trebala više cijeliti u odgojno-obrazovnim institucijama, posebno u osnovnoj školi. Trebala bi se više primjenjivati u nastavi jer ostavlja snažan i pozitivan utisak na učenika. Upravo iz tog razloga odabrana je baš ova tema za istraživanje koja je provedena na uzorku od 136 ispitanika, učitelja razredne nastave s područja grada Rijeke te budućih učitelja, tj. studenata Učiteljskog fakulteta u Rijeci.

Dobiveni rezultati provedenim istraživanjem nisu ni potvrdili, ni opovrgnuli prvu hipotezu: *Tijekom fakultetskog obrazovanja učitelji i studenti su stekli potrebne glazbene kompetencije za poučavanje Glazbene kulture u razrednoj nastavi*, kao ni šestu hipotezu: *Učitelji i studenti smatraju kako su ispunjeni svi uvjeti za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture*. Hipoteze nisu potvrđene niti opovrgnute radi neslaganja između studenata i učitelja. Provedenim istraživanjem potvrđena je druga hipoteza: *Učitelji se procjenjuju kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture*, četvrta hipoteza: *Učitelji i studenti smatraju važnim posjedovati glazbene kompetencije*, peta hipoteza: *Učitelji i studenti smatraju važnim provoditi sadržaj tradicijske glazbe u nastavi Glazbene kulture*. Provedenim istraživanjem jedino je treća hipoteza opovrgnuta: *U nastavi Glazbene kulture učitelji primjenjuju kompetencije stečene formalnim obrazovanjem*. Ono što je vrlo zanimljivo jest način razmišljanja studenata i s druge strane učitelja. Učitelji smatraju kako su tijekom fakultetskog obrazovanja stekli nedovoljno glazbenih kompetencija, međutim u nastavi se procjenjuju kompetentnima. S druge strane studenti smatraju da se tijekom fakultetskog obrazovanja stječu potrebne glazbene kompetencije, ali ukazuju na nedovoljnu kompetentnost učitelja. Da su studenti kritičniji prema odgojno-obrazovnom sustavu, pokazuje i kvalitativna analiza gdje većina studenata primjećuje probleme te nudi moguća rješenja.

Istraživanjem je utvrđeno kako i studenti i učitelji smatraju važnima glazbene kompetencije, kao i samu glazbu u nastavnom procesu, međutim uviđaju nedostatke u formalnom obrazovanju učitelja za poučavanje glazbene kulture, ali i nedostatke odgojno-obrazovnih institucija u kojima rade. Također istraživanje pokazuje

značajne razlike u mišljenjima o kompetentnosti učitelja između procjene studenata i samoprocjene učitelja glazbenih kompetencija. Učitelji se poimaju kompetentnima za poučavanje nastave Glazbene kulture, dok studenti smatraju kako postoji prostor za napredak. Očito je, stoga, kako Učiteljski fakulteti i škole trebaju ostvariti bolju suradnju kada se radi o području glazbe, ali i omogućiti više sadržaja, a svakako i materijala potrebnih za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture.

Na samom završetku diplomskog rada citirat ću misao jedne učiteljice koja se istaknula među svim odgovorima i osvrnula se na važnost glazbe u životu svakog učenika: *„Zašto je glazba toliko važna? Svaka osoba, a osobito u dječjoj dobi, osjeća glazbu, uživa u glazbi i upija sve ono što mu mi kao učitelji možemo ponuditi! Stoga ponekad nije važno posjeduje li učitelj od rođenja glazbeni talent, nego na koji način će ga fakultet “zaljubiti” u glazbu i osposobiti za izvođenje iste, a kasnije i hoće li škola omogućiti da naučeno prenese na kvalitetan način. Usuđujem se reći da ovaj svijet nudi previše glazbenog „smeća“ mlađim naraštajima. I zato smo mi tu, učitelji – superheroji, koji imam moć to promijeniti. Jer glazba se ponekad ne sluša ušima, nego srcem. Stoga je potrebno otvoriti srce i uvidjeti važnost ove divne umjetnosti i omogućiti joj više u odgojno – obrazovnim institucijama.“*

9. LITERATURA

1. Agencija za odgoj i obrazovanje. Pribavljeno: 23.6.2018.
http://www.azoo.hr/images/izdanja/nastava_povijesti/03.html
2. Balić, V. i Radica, D. (2015). *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 4*. Split: Umjetnička akademija u Splitu.
3. Birtić, V. (2012). *Područja nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju*. Magistarski rad. Učiteljski fakultet: Osijek.
4. Blažević, E. (2010). Kreativnost u nastavi učitelji i organizacija kreativnih aktivnosti u nastavi glazbene kulture. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 56(23), 181-184.
5. Breitenfeld, D. i Majsec Vrbanić, V. (2008). *Kako pomoći djeci glazbom: Pseudomusicotherapy*. Zagreb: Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži „Ruke“.
6. Clift, S. M., & Hancox, G. (2001). The perceived benefits of singing: findings from preliminary surveys of a university college choral society. *The journal of the Royal Society for the Promotion of Health*, 121(4), 248-256.
7. Dobrota, S. i Ćurković, G. (2006). Glazbene preferencije djece mlađe školske dobi. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 52(15-16), 105-113.
8. Drandić, D. (2010). Tradicijska glazba u kontekstu interkulturalnih kompetencija učitelja. *Pedagoški istraživanja*, 7(1), 95-107.
9. Dubovicki, S., Svalina, V. i Proleta, J. (2015) Izvannastavne glazbene aktivnosti u školskim kurikulumima. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 63(4), 553-578.
10. Đelčić, A. i Rojko, P. (2012). O nekim elementima glazbene nastave u primarnom obrazovanju. *Tonovi*, 59, 83-104.
11. Ećimović, R. i Kršek I. (1986). *Priručnik za nastavnika uz udžbenik „Radost u glazbi“*. Zagreb: Školska knjiga.

12. Gagro, I. (2015). *Mišljenja djece mlađe školske dobio glazbi i nastavi glazbene kulture*. Magistarski rad. Osijek: Učiteljski fakultet.
13. Glasser, W. (1999). *Nastavnik u kvalitetnoj školi*. Zagreb. Educa.
14. Glover, J. i Ward, S. (1998). *Teaching Music in the Primary School 2/e*. A&C Black.
15. Habuš Rončević, S. (2014). Neke suvremene uloge odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dobi *Magistra Iadertina*, 9(1), 179-187.
16. Ivek, N. (2016). Utjecaj slušanja glazbe i glazbenih aktivnosti na smanjenje pesimizma učenika viših razreda osnovne škole. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 62(2).
17. Jackson, N. (2009). *Mala knjiga glazbe za učionicu*. Zagreb: Ostvarenje d.o.o.
18. Krstić, J., Milić, R. (2009). *Ja, Glazboplovac*. Split: Udruga Split zdravi grad.
19. Lučić, K. (2007). Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. *Odgojne znanosti*, 9(1 (13)), 151-165.
20. Manasteriotti, V. (1981). *Prvi susreti djeteta s muzikom*. Zagreb: Školska knjiga.
21. Mijatović, H. (2017). *Utjecaj glazbenih aktivnosti na emocije učenika primarnog obrazovanja*. Magistarski rad. Osijek: Učiteljski fakultet.
22. *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje* (2010). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.
23. *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.
24. Nikčević-Milković, A. (2004). Aktivno učenje na visokoškolskoj razini. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 50(12), 47-54.
25. Nikolić, L. (2017). Evaluacija modela glazbenoga obrazovanja budućih učitelja primarnoga obrazovanja. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 66(2), 161-179.
26. Novosel, I. (2003). *U glazbi zajedno: priručnik za odgojitelje i učitelje*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.

27. Relja, J. (2010). Odgojni rad stručnoga suradnika pedagoga s učenicima. *Napredak: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 151(2), 254-267.
28. Rojko, P. (2010). Learning Outcomes in Music Teacher Training Music Education Network (meNet). *Tonovi*, 55, 8.
29. Sam Palmić, R. (2015). Tradicijska glazba u udžbenicima Glazbene kulture u zbilji multikulturalne osnovne škole. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 64(2), 309-324.
30. Svalina, V. (2015). Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe. *Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku*.
31. Šenk, L. i Ercegovac Jagnjić, G. (2004). Poteškoće u nastavi sviranja na učiteljskom studiju. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 50(12), 116-124.
32. Škojo, T. (2016). Nastava Glazbene umjetnosti u kontekstu aktivnog učenja. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 65(2), 229-249.
33. Šulentić Begić, J. i Radičević, B. (2010). Pjevanje u prvim trima razredima osnovne škole. *Život i škola*, 56(24), 243-252.
34. Šulentić Begić, J. i Špoljarić, B. (2011). Glazbene aktivnosti u okviru neglazbenih predmeta u prva tri razreda osnovne škole. *Napredak – časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 152(3-4), 447-462.
35. Šulentić Begić, J. (2013). Kompetencije učitelja primarnog obrazovanja za poučavanje glazbe. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 59(29), 252-269.
36. Šulentić Begić, J. (2014). Glazbene igre u primarnom obrazovanju. *U Škojo, T.(ur.) Umjetnik kao pedagog pred izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja*, 156-157.
37. Šulentić Begić, J. (2015). Glazbene kompetencije budućih učitelja. *Napredak*, 157 (1-2), 55-69.

38. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2015a). Otvoreni model nastave glazbe u razrednoj nastavi. *Školski vjesnik: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 64(1), 112-130.
39. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2015b). Razvoj kompetencija studenata učiteljskog studija na kolegiju Metodika glazbene kulture. *Módszertani Közlöny*, 5(1), 233-244.
40. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2017). Tradicijska glazba srednjoeuropskih država i interkulturalni odgoj u osnovnoškolskoj nastavi glazbe. *Školski vjesnik: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 66(1), 123-133.
41. Tischler, D. (2007). Autonomija učitelja i njihov profesionalni razvoj. *Pedagoška istraživanja*, 4(2), 293-298.
42. Vidulin-Orbanić, S. i Terzić, V. (2012). Polazište i pristup pjevanju u općeobrazovnoj školi. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 18(2), 137-156.
43. Vidulin, S. (2016). *Kompetencije učitelja za razvoj pjevačkog umijeća učenika u osnovnoj školi: metodički i vokalne – tehnički aspekti*. Pula: Muzička akademija.

10.PRILOZI

Prilog 1. Anketni upitnik procjene interesa učitelja o kompetencijama u poučavanju glazbene kulture u razrednoj nastavi

Poštovane učiteljice i učitelji, ovim upitnikom nastojim istražiti kompetencije učitelja na području Rijeke te potrebe za razvijanjem istih u poučavanju Glazbene kulture. Cilj istraživanja je utvrditi stečena glazbena znanja, vještine i metode učitelja stečene kroz formalno obrazovanje te primjenu istih u nastavi Glazbene kulture. Stoga Vas molim da izdvojite 10 minuta za rješavanje ovog upitnika. Upitnik je anonimn te Vas pozivam da iskreno dajete odgovore kako bismo dobili što realnije rezultate. Rezultate upitnika analizirat ćemo na grupnoj razini u svrhu izrade mog diplomskog rada (mentor: doc. dr. sc. Mirna Marić) na temu *Kompetencije učitelja u poučavanju glazbene kulture u osnovnoj školi*. Unaprijed Vam zahvaljujem!

Spol: M Ž **Dob:** _____

Godine radnog staža: _____

obrazovanje: 1) viša škola 2) fakultet 3) magisterij

Sveučilište na kojem ste diplomirali: _____

Dodatno glazbeno usavršavanje:

- 1) osnovna glazbena škola, instrument _____
- 2) srednja glazbena škola, odsjek _____
- 3) glazbeni tečaj, smjer _____
- 4) nisam se dodatno glazbeno obrazovao
- 5) ostalo _____

Za svaku tvrdnju u skladu s Vašim mišljenjem zaokružite jedan broj na skali od 1 do 5.

1 - u potpunosti se ne slažem 2 – ne slažem se 3 – niti se slažem niti se ne slažem
4 – slažem se 5 – u potpunosti se slažem

Na studiju:					
je dovoljno glazbenih predmeta	1	2	3	4	5
sam stekao/la vještine sviranja na glasoviru	1	2	3	4	5
sam stekao/la osnove vokalne tehnike	1	2	3	4	5
sam stekao/la osnove taktiranja (taktiranje – jasno označavanje taktnih doba pokretima ruke) prilikom izvođenja pjesme po sluhu)	1	2	3	4	5
zadovoljan/na sam sadržajima koji nude glazbeni predmeti tijekom studija	1	2	3	4	5

količina stečenog znanja na glazbenim predmetima (pjevanje, sviranje) dovoljna je za rad u nastavi Glazbene kulture	1	2	3	4	5
sam stekao/la kompetencije za izvođenje nastave Glazbene kulture u razrednoj nastavi	1	2	3	4	5
Osobni doživljaj glazbenih kompetencija, procjena					
za sat Glazbene kulture pripremam se više nego za ostale nastavne predmete	1	2	3	4	5
smatram da mogu kompetentno izložiti predviđeni program na nastavi Glazbene kulture	1	2	3	4	5
osjećam se sigurno prilikom izvođenja nastave Glazbene kulture	1	2	3	4	5
u svom radu pridržavam se stečenih vještina, znanja i metoda sa studija na nastavi Glazbene kulture	1	2	3	4	5
jasno i uspješno interpretiram pjesmu koju obrađujem s učenicima	1	2	3	4	5
primjenjujem instrumentalnu pratnju kod izvođenja pjesme po sluhu	1	2	3	4	5
dobro vladam taktiranjem (dajem prave znakove učenicima prilikom pjevanja pjesme)	1	2	3	4	5
primjereno vladam osnovama glazbene teorije (čitam notno pismo, analiziram strukturu pjesme, poznajem izvođački aparat)	1	2	3	4	5
prilikom pripremanja nastavne jedinice slušanja glazbe pristupam ozbiljno, a nepoznato glazbeno djelo prethodno preslušam i analiziram (doživljaj, tempo, dinamika)	1	2	3	4	5
nisam u mogućnosti iskoristiti sve vlastite glazbene potencijale i kompetencije jer učionica nije adekvatno opremljena	1	2	3	4	5
glazbene kompetencije mi pomažu u realizaciji ostalih nastavnih predmeta	1	2	3	4	5
Glazbene kompetencije					
smatram da su glazbene kompetencije učitelja izjednačene po stupnju važnosti s kompetencijama ostalih nastavnih predmeta koje učitelj posjeduje	1	2	3	4	5
glazbene kompetencije pomažu u realizaciji nastave tjelesne i zdravstvene kulture, hrvatskog jezika, likovne kulture	1	2	3	4	5
svaki učitelj posjeduje kompetencije procjene glazbenog djela	1	2	3	4	5
tradicijska glazba ima važno mjesto u odgoju i obrazovanju djece u razrednoj nastavi	1	2	3	4	5
učitelji posjeduju osnovno znanje o tradicijskoj/zavičajnoj glazbi	1	2	3	4	5
učitelji rado pristupaju obradi nastavnog sadržaja s temom zavičajne glazbe	1	2	3	4	5
učenici prepoznaju kompetentnost učitelja u području poučavanja glazbe	1	2	3	4	5

Smatrate li da su ispunjeni svi uvjeti za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene kulture?

Ako ne, koji su Vaši prijedlozi za poboljšanje uvjeta rada?

Prilog 2. Anketni upitnik procjene stavova studenata o glazbenim kompetencijama koje steču tijekom školovanja na Učiteljskom studiju uključujući procjenu glazbenih kompetencija učitelja

Poštovane studentice i studenti, ovim upitnikom nastojim istražiti vaše stavove o glazbenim kompetencijama koje stečete tijekom školovanja na Učiteljskom studiju Učiteljskoga fakulteta te osobnom doživljaju kompetencija učitelja u školama. Cilj istraživanja je utvrditi stečena glazbena znanja, vještine i metode studenata i učitelja, kroz formalno obrazovanje te primjenu istih u nastavi Glazbene kulture. Stoga Vas molim da izdvojite 10 minuta za rješavanje ovog upitnika. Upitnik je anonimn i Vas pozivam da iskreno dajete odgovore kako bismo dobili što realnije rezultate. Rezultate upitnika analizirat ćemo na grupnoj razini u svrhu izrade mog diplomskog rada (mentor: doc. dr. sc. Mirna Marić) na temu *Kompetencije učitelja u poučavanju glazbene kulture u osnovnoj školi*. Unaprijed Vam zahvaljujem!

Spol: M Ž **Dob:** _____

Studijska godina: _____

Glazbeno usavršavanje:

- 1) osnovna glazbena škola, instrument _____
- 2) srednja glazbena škola, odsjek _____
- 3) glazbeni tečaj, smjer _____
- 4) nisam se dodatno glazbeno obrazovao
- 5) ostalo _____

Za svaku tvrdnju u skladu s Vašim mišljenjem zaokružite jedan broj na skali od 1 do 5.

1 - u potpunosti se ne slažem 2 – ne slažem se 3 – niti se slažem niti se ne slažem
4 – slažem se 5 – u potpunosti se slažem

Na studiju:					
je dovoljno glazbenih predmeta	1	2	3	4	5
sam stekao/la vještine sviranja na glasoviru	1	2	3	4	5
sam stekao/la osnove vokalne tehnike	1	2	3	4	5
sam stekao/la osnove taktiranja (taktiranje – jasno označavanje taktnih doba pokretima ruke) prilikom izvođenja pjesme po sluhu)	1	2	3	4	5
zadovoljan/na sam sadržajima koji nude programi glazbenih predmeta	1	2	3	4	5
količina stečenog znanja na glazbenim predmetima (pjevanje, sviranje) dovoljna je za rad u nastavi Glazbene kulture	1	2	3	4	5

sam stekao/la kompetencije za izvođenje nastave Glazbene kulture u razrednoj nastavi	1	2	3	4	5
Osobni doživljaj učiteljeve izvedbe sata Glazbene kulture, koji ste stekli pohađanjem školske prakse i uglednih predavanja, te vlastitog iskustva					
učitelji se za sat glazbene kulture pripremaju više nego za ostale nastavne predmete	1	2	3	4	5
učitelji mogu kompetentno izložiti predviđeni program na nastavi Glazbene kulture	1	2	3	4	5
učitelji se osjećaju sigurno prilikom izvođenja nastave Glazbene kulture	1	2	3	4	5
u svom radu, učitelji se pridržavaju stečenih vještina, znanja i metoda sa studija na nastavi Glazbene kulture	1	2	3	4	5
učitelji jasno i uspješno interpretiraju pjesmu koju obrađuju s učenicima	1	2	3	4	5
učitelji primjenjuju instrumentalnu pratnju kod izvođenja pjesme po sluhu	1	2	3	4	5
učitelji dobro vladaju taktiranjem (daje prave znakove učenicima prilikom pjevanja pjesme)	1	2	3	4	5
učitelji primjereno vladaju osnovama glazbene teorije (čitaju notno pismo, analiziraju strukturu pjesme, poznaju izvođački aparat)	1	2	3	4	5
prilikom pripremanja nastavne jedinice slušanja glazbe, učitelji pristupaju ozbiljno, a nepoznato glazbeno djelo prethodno preslušaju i analiziraju (doživljaj, tempo, dinamika)	1	2	3	4	5
učitelji nisu u mogućnosti iskoristiti sve vlastite glazbene potencijale i kompetencije jer učionica nije adekvatno opremljena	1	2	3	4	5
učiteljima glazbene kompetencije pomažu u realizaciji ostalih nastavnih predmeta	1	2	3	4	5
Glazbene kompetencije					
smatram da su glazbene kompetencije učitelja izjednačene po stupnju važnosti s kompetencijama ostalih nastavnih predmeta koje učitelj posjeduje	1	2	3	4	5
glazbene kompetencije pomažu u realizaciji nastave tjelesne i zdravstvene kulture, hrvatskog jezika, likovne kulture	1	2	3	4	5
svaki učitelj posjeduje kompetencije procjene glazbenog djela	1	2	3	4	5
tradicijska glazba ima važno mjesto u odgoju i obrazovanju djece u razrednoj nastavi	1	2	3	4	5
učitelji posjeduju osnovno znanje o tradicijskoj/zavičajnoj glazbi	1	2	3	4	5
učitelji rado pristupaju obradi nastavnog sadržaja s temom zavičajne glazbe	1	2	3	4	5
učenici prepoznaju kompetentnost učitelja u području poučavanja glazbe	1	2	3	4	5

Smatrate li da su ispunjeni svi uvjeti za kvalitetnu provedbu nastave Glazbene

Ako ne, koji su Vaši prijedlozi za poboljšanje uvjeta rada?
